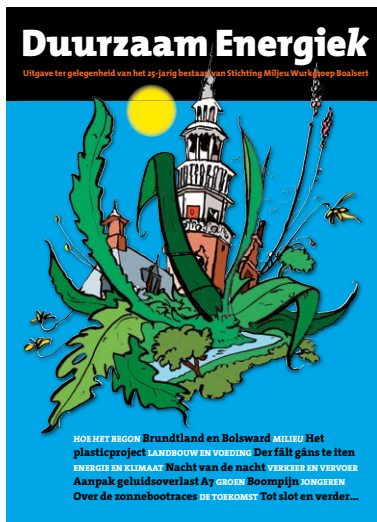

Duurzaam Energiek

Uitgave ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van Stichting Milieu Werkgroep Boalsert

HOE HET BEGON Brundtland en Bolsward **MILIEU** Het
plasticproject **LANDBOUW EN VOEDING** Der fâlt gâns te iten
ENERGIE EN KLIMAAT Nacht van de nacht **VERKEER EN VERVOER**
Aanpak geluidsoverlast A7 **GROEN** Boompijn **JONGEREN**
Over de zonnebootraces **DE TOEKOMST** Tot slot en verder...

Uitgave ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van Stichting Milieu Werkgroep Boalsert

Bolsward,
Nacht van de nacht,
26 oktober 2013

Samenstelling
Titus Hettinga

Assistentie
Evert Salverda

Eindredactie
Klaas Salverda

Met dank aan
Sekuer Oersetburo,
Ytsje Steen-Buwalda

Tekening cover
Michiel Galama

Grafisch ontwerp
B5 / Boudewijn Boer

Druk
Drukkerij van der Eems

Wilt u ons steunen?
Kijk dan achterin

www.miliegroepbolsward.nl

VOORWOORD

25 jaar Milieu Wurkgroep Boalsert: Inspiratie en kracht voor de toekomst

Na de Tweede Wereldoorlog brak in Nederland een periode van economische groei aan. Voor veel mensen betekende dat voorspoed en materiële welvaart: de eerste auto, huishoudelijke apparatuur, elektronica, dit alles kwam binnen handbereik van bijna iedereen.

In 1972 verscheen het rapport van de Club van Rome: voor het eerst werd er een verband gelegd tussen de gevolgen van economische groei en het milieu. In 1983 ontstond er vanuit de kerken een beweging: het Conciliair Proces. Eén van de thema's van die beweging was 'Heelheid van de Schepping' en daarmee werd vanuit en binnen de kerken het thema Milieu op de agenda gezet, ook in Bolsward.

Milieu Werkgroep komt in beeld

Een actieve Raad van Kerken pakte dit in Bolsward zeer voortvarend op met themabijeenkomsten en voorlichting. Energie, voedsel, afval, water, onderwerpen die allemaal aan bod kwamen. Maar er werd ook een praktische invulling aan gegeven: vanuit zogenoemde 'ecoteams' gingen mensen actief aan de slag met een groot aantal milieuthema's.

Het kleinschalige en ook sociale karakter van deze ecoteams maakte mensen enthousiast. Dat vormde in 1988 de basis van de Milieu Werkgroep Boalsert. Gedrevenheid, enthousiasme en vriendschap: drie woorden die kracht gaven aan een werkgroep die zich nu 25 jaar lang heeft ingezet voor een leefbare wereld gericht op een duurzame toekomst. De steun van onze donateurs, belangstellenden en vrijwilligers, maar ook de goede band met het bedrijfsleven, de overheid en andere instellingen was daarbij van grote waarde!

Kracht en inspiratie voor de toekomst

Het was onze grote wens om dit 'minieme' stukje geschiedenis vast te leggen: het verhaal van 25 jaar Milieu Werkgroep Boalsert vindt u terug in dit magazine. Daarmee willen wij vooral laten zien dat 'de wereld dichtbij' inspirerend kan zijn en kracht kan uitstralen. Kracht en inspiratie om met elkaar te werken aan een wereld met toekomst!

De wereld is in de afgelopen 25 jaar in rap tempo veranderd: zij individualiseerde steeds meer en 'gewone' sociale verbanden verdwenen of veranderden drastisch. Ook onze werkgroep weet dat: een bestuur op peil houden wordt gewoon steeds lastiger en dat maakt de toekomst onzeker.

Social media, themanetwerken, incidentele en kortdurende vrijwilligersprojecten nemen de plaats in van wat ooit is geweest. Daar liggen zeker kansen voor iedereen die Natuur, Milieu en Landschap in Bolsward en onze gemeente een warm hart toedraagt.

Laat het verhaal van 25 jaar Milieu Werkgroep Boalsert u in ieder geval inspireren om hoe dan ook, onze wereld leefbaar te houden. Het is de moeite waard!

Evert Salverda

voorzitter Stichting Milieu Werkgroep Boalsert

INHOUD

4 **MILIEU IN BEELD** Deel 1

6 **HOE HET BEGON** Brundtland en Bolsward | Kom op voor het milieu | Een onmisbare belangengroepering

8 **MILIEU** Het plasticproject | Professioneel met een ideaal | Meer eko-producten in de supermarkt | Fijn dat er zo'n groep bestaat

12 **LANDBOUW EN VOEDING** Der falt gâns te iten

14 **MILIEU IN BEELD** Deel 2

16 **ENERGIE EN KLIMAAT** Stichting Duurzame Energie Bolsward | Eén strenge winter | Warm welkom | Duurzaam bouwen | Lichtvervuiling en de Nacht van de nacht | De krêft fan de lokalen

23 **VERKEER EN VERVOER** Buurtauto ook in Bolsward | Openbaar vervoer | Geluidsoverlast van de A7

25 **GROEN** De rijkdom van groen | Beleid en beheer | Boompijn | Kappen met kappen | Wachten op groen | Natuurwandeltochten | Vlinders in de tuin | Kleine tuinbewoners

34 **JONGEREN** Samenwerking met het onderwijs | Groen op de grond | Vier zonnebootraces | En leerzame ervaring

40 **MILIEU IN BEELD** Deel 3

42 **DE TOEKOMST** Think global, act local | It is mei sizzen net te dwaan | Oud en nieuw | Reden genôch om troch te gean | Naar een groen kennisnetwerk? | Tot slot en verder...

MILIEU IN BEELD

De winnende foto door Jan Werkhoven uit Makkum: elektrische auto

Tweede prijs: Hilly Visser uit Bolsward voor haar foto van zonnepanelen

In het kader van haar jubileum heeft Stichting Milieu Werkgroep Boalsert samenwerking gezocht met Fotoclub d'Ontspanner voor een speciale fotowedstrijd met als thema 'Natuur, Landschap, Milieu en Duurzaamheid'. Leden van de fotoclub kregen van de werkgroep de opdracht om over deze onderwerpen foto's te maken. Een niet bepaald eenvoudige – want hoe krijg je milieu in beeld? – maar wel uitdagende opdracht.

Zo trokken de leden van de fotoclub uit Bolsward en omstreken erop uit om net dát beeld te maken dat de fotograaf voor ogen had of dat ineens op zijn of haar pad kwam. Resultaat: een fantastische selectie van welgeteld 49 beelden die deel uitmaakten van de jaarlijkse tentoonstelling tijdens Heamiel, eind juni.

Een deskundige vakjury beoordeelde de foto's op kwaliteit en inhoud en de Heamielkeninginne reikte de prijzen die door de milieuwerkgroep beschikbaar zijn gesteld, op Heamielzaterdag persoonlijk uit. Velen namen de gelegenheid te baat om de bijzondere fototentoonstelling in de Doopsgezinde Kerk aan het Skilwyk te bewonderen.

Verderop in deze uitgave meer foto's van leden van de fotoclub. Kijk ook eens op www.fotoclubbolsward.nl

Beeld van de drukbezochte prijsuitreiking op Heamielzaterdag: een dag vol verbindingen.

Henk Tigchelaar won de derde prijs voor zijn, althans door hem gefotografeerde boot...

Mythe

In de Middeleeuwen waren eens een ridder en zijn geliefde langs een rivier aan het wandelen. Bij het plukken van een bosje bloemen viel hij door de zwaarte van zijn harnas in het water. Terwijl hij verdronk gooide hij het bosje bloemen naar zijn geliefde en riep: "Vergeet mij niet". Deze bloem is verbonden met romantiek en tragiek en werd vaak door vrouwen gedragen als teken van trouw en oneindige liefde. (bron: wikipedia)

Werkelijkheid

Dit jaar bestaat de Miljeuwurkgroep 25 jaar, met de bedoeling iets voor de wereld te betekenen. Een wereld waarop een zware aanslag wordt gedaan. Een wereld waarop wij mensen een te grote voetafdruk achterlaten met de kans op teloorgang. Maar als we willen kunnen we daar iets aan doen. Van daar: de vergeet-me-niet-je voetafdruk.

Mondiale Voetafdruk

Iedereen gebruikt een deel van de ruimte op aarde. Hoeveel ruimte hangt af van iemands consumptie. Met de Mondiale Voetafdruk kan in hectares worden aangegeven hoeveel oppervlakte dat per persoon is. Als alle bruikbare ruimte op aarde over alle mensen wordt verdeeld en we geven de natuur voldoende ruimte om te overleven, heeft elke bewoner gemiddeld per jaar recht op 1,7 hectare. Dat komt overeen met ongeveer drie voetbalvelden. De Voetafdruk van rijke landen is veel groter dan die van arme landen. Zo hebben we in ons land een gemiddelde Voetafdruk van 4,7 hectare.

Uw voetafdruk wordt bepaald door verschillende activiteiten:

- voedselconsumptie
- verkeer en vervoer
- wonen
- onderwijs
- ontspanning, waaronder recreatie en vakantie

Nieuwsgierig naar uw eigen Voetafdruk? Kijk dan eens op www.voetenbank.nl of www.voetenbank.eu

Brundtland en Bolsward

Op 27 april 1987 hield de VN-commissie onder leiding van de Noorse minister-president Brundtland in het rapport 'Our common future' de regeringsleiders van de wereld voor dat alleen die economische groei continuïteit kan bieden welke op duurzaamheid is gericht:

Duurzame ontwikkeling is ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen.

In diezelfde tijd werd in Bolsward een begin gemaakt met het Conciliair Proces. Omdat het taakveld achter de woorden 'vrede, gerechtigheid en heelheid van de schepping' vrij breed was, werd in 1988 besloten tot het oprichten van werkgroepen. Eén daarvan was de werkgroep Milieu- en voedselproblematiek van het Conciliair Proces.

De vorming van deze werkgroep sloot bijzonder goed aan op de Koninklijke kerstboodschap uit 1988:

Langzaam sterft de aarde en wordt het onvoorstelbare, het einde van het leven zelf toch voorstelbaar.

Kom op voor het milieu

De werkgroep veranderde van naam en samenstelling. Haar doel is evenwel altijd gelijk gebleven, namelijk: het opkomen voor het milieu in de breedste betekenis. Deze doelstelling verklaart alle eigen activiteiten alsook het meewerken aan landelijke acties zoals ecoteams, lokale duurzaamheidsmeters, de lokale agenda 21 en de millenniumdoelen.

De eerste werkgroep werd gevormd door: Herman van der Meer, Henk Boersma, Anja Jorritsma, Evert Salverda, Titus Hettinga, Hilbrand Schuurmans en Michiel Galama. In 1993 is Emmy Greidanus bij de groep gekomen.

Aangezien in 1992 het Conciliair Proces formeel was afgesloten en er inmiddels in Bolsward een Leefbaar Friesland groep actief was als vervolg op het Conciliair Proces, is in 1994 besloten om als zelfstandige werkgroep te participeren in de Leefbaar Friesland groep Bolsward.

In 1997 werd afscheid genomen van Herman van der Meer en Anja Jorritsma en in 2002 van Emmy Greidanus. Douwe Venema is vanaf 2006 actief in het bestuur. In 2007/2008 heeft Pepijn Koster deel uitgemaakt van ons bestuur. In 2010 kwamen Ysbrand Galama en Piet Mollema de werkgroep versterken en in 2011 kwam Pier Posthuma de Boer erbij.

In 2001 is de milieu-werkgroep een stichting geworden met als naam: Stichting Miljeuwurkgroep Boalsert.

Het dagelijkse bestuur en de portefeuillevverdeling in 2013

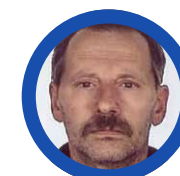
Voorzitter en penningmeester
Secretariaat
Energie
Transition Town
Groen, Water, Landbouw en Voedsel
Techniek en Milieu

Onderwijs en educatie
Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Ordening
Afval
PR & Communicatie
Algemeen

Evert Salverda
 Titus Hettinga
 Hilbrand Schuurmans
 Ysbrand Galama
 Titus Hettinga
 Douwe Venema, Hilbrand Schuurmans en Piet Mollema
 Michiel Galama en Piet Mollema
 Douwe Venema en Evert Salverda
 Evert Salverda
 Evert Salverda
 Pier Posthuma de Boer

Michiel Galama

Ysbrand Galama

Titus Hettinga

Piet Mollema

Pier Posthuma de Boer

Evert Salverda

Hilbrand Schuurmans

Douwe Venema

Een onmisbare belangengroepering

In de zeventien jaar waarin ik wethouder was van de voormalige gemeente Bolsward, heb ik heel veel contact gehad met de Milieugroep Bolsward. Een bewogen groep. Hard werkend en niet verzakend voor een beter milieu. Met Evert Salverda en Titus Hettinga als mensen van het eerste uur.

Wat hadden jullie een inzet. Ik heb veel respect gekregen voor het vele werk dat jullie hebben verzet voor de milieugroep, en dus voor het milieu in de voormalige gemeente Bolsward.

Wij hadden een structureel overleg met de groep, waarin alle beleidsvoornemens en voorbereidingen van projecten werden besproken. Altijd werd de dialoog gezocht. Een harde, kritische opstelling was er nooit bij. Gezamenlijk en in overleg was er meer te bereiken, dan wanneer iemand 'de kont tegen de krib' zou gooien!

Jullie hebben aan de wieg gestaan van heel veel beleidsdoelstellingen. Of jullie kwamen met prachtige voorstellen zoals de bomenfeestdag, de milieuhimmeldei, fietsen scoort, millenniumdoelen, wheels4All. Met een geweldig enthousiasme werden al deze zaken op touw gezet. De gemeente ondersteunde dit meestal met een financiële bijdrage voor educatie en voorlichting.

Ook bij de totstandkoming van het bomenbeleidsplan, het groenplan voor de Marne, bestemmingsplannen, het gemeentelijke openbaar verkeer en vervoersplan, de masterplannen van Bolsward, het stichten van klimaatbosjes, het groenbeleid, de nacht van de nacht, eco-tellingen, kapplannen, enzovoorts, enzovoorts... Jullie waren er bij betrokken, en hebben daar op een bijzondere manier inbreng in gehad.

Ik hoop van harte dat jullie met dit werk door blijven gaan. Ontegenzeggelijk hebben jullie in de afgelopen 25 jaar een stempel gedrukt op het milieubeleid van de stad Bolsward. Ik hoop van harte dat de Milieugroep die ruimte ook krijgt in de nieuwe gemeente Súdwest-Fryslân.

Van harte gefeliciteerd met het 25-jarig jubileum, en ik spreek de wens uit dat jullie dit werk nog lang mogen blijven doen.

Jelle Brouwer
oud-wethouder voormalige gemeente Bolsward
in de periode 1994 - 2011

Het plasticproject

Het was in de jaren dat we nog in snelle bekeringen geloofden. Dat mensen bij het zien van de eerste enorme plastic berg op het Broereplein onmiddellijk zouden besluiten om niet meer zonder de eigen boodschappen tas op stap te gaan, de plastic tasjes in de winkel te weigeren en om de plastic verpakking waaraan niet te ontkomen was, af te spoelen zodat de bakker er nog een keertje zijn brood in wilde verpakken.

Kortgeleden geloofde, zo'n beetje als laatste, ook staatssecretaris Joop Atsma nog in dat sprookje. Brussel had bedacht hoe eenvoudig het zou zijn om bij voorbeeld al die gratis tasjes te verbieden. Iedereen blij? Nou Atsma niet, hij hoopte dat het bedrijfsleven dat vrijwillig zou doen. Ik heb Atsma gewezen op zijn denkfout. Ik kreeg een vriendelijk briefje terug. Nee, het hielp niet.

Die plastic berg op het Broereplein was de oogst van een klein deel van het plastic afval dat we in Bolsward in een week verzamelden. Het was in de Heamieltdagen. Tegen het pak leunde een bord: HELP WE VERZUIPEN. Helaas, het hielp niet.

Het inzamelen was een idee van de milieugroep en Herman, mijn lieve man, deed een flink deel van het werk: het ophalen van het afval op afgesproken adressen en het persen tot manshoge pakken in het pakhuis dat Kooistra daar belangeloos voor beschikbaar had gesteld. Mijn deel bestond er aanvankelijk in om het project te steunen en later om het einde ervan niet alleen te betreuren maar ook te begroeten. Eigenlijk bleek al gauw dat de klus voor Herman te groot was. Soms was er even hulp, een tijdlang deed een mevrouw uit Nijland mee, maar vaak stond hij er alleen voor. Wel had hij een echte pers, voor eigen geld gekocht en later cadeau gedaan aan...?

Ik kan me niet herinneren dat hij ooit klaagde. Maar ik wist dat het wel zo was: te veel en te vaak. Het was natuurlijk stimulerend dat Lankhorst de buit in het begin met open armen ontving, om er paaltjes van te maken. Maar het duurde niet lang of Lankhorst kon niet meer werken met alle soorten plastic door elkaar. De milieugroep vond een adres in Drachten. Toen ook dat bedrijf op de grenzen van zijn mogelijkheden stuitte om er leuke dingen van te maken, viel het doek. Moe, maar tevreden keerde Herman naar huis terug.

De berg zal inmiddels al weer heel wat hoger zijn geworden, maar daar hebben we het samen niet meer over.

Aggie van der Meer

Milieugroep C.P. vraagt aandacht voor 'plastic' B.N. 26-6-'91

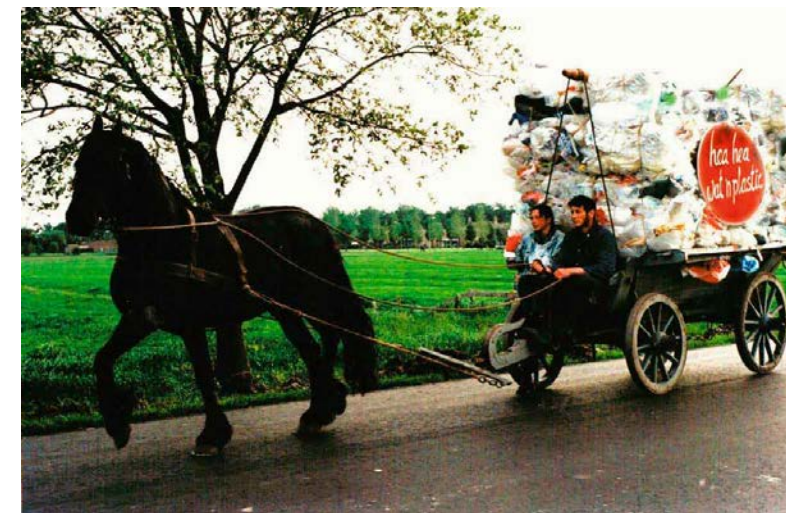
Bolsward - De Milieugroep Conciliair Proces besteedt gedurende de Heamieltdagen aandacht aan de problematiek van plastic afval. Aandacht wordt gevraagd voor de speciale wagen die meerrijdt in de Heamiel-optocht. Hierop is 'de oogst' te zien van slechts een paar inzameltdagen!

Wees kritisch en gebruik afwasbare bekers etc. Probeer de kantine van uw school, bedrijf of kantoor over te halen duurzaam serviesgoed te gebruiken. Op de 'Heamielmarkt' staat de Milieugroep van het Conciliair Proces met een stand op het Broereplein. U kunt hier de nodige informatie krijgen over de door de Ver. Milieudefensie gevoerde actie 'Weiger Wegwerp'. Tenslotte: heeft u toch nog overbodig plastic? Geef het zachte en schone plastic -het zgn. polyethyleen- mee aan de kringloop.

Wat kunt u er aan doen om deze oogst te verminderen? In de eerste plaats zo weinig mogelijk eenmalig plastic verpakkingsmateriaal gebruiken. Let erop bij uw aankopen en neem zoveel mogelijk uw eigen boodschaptas mee.

Ook in uw eigen omgeving kunt u het nodige doen. Door bijv. zo weinig mogelijk eenmalig wegwerpservies te gebruiken. Wij gooien in Nederland ca. 15 miljoen kg. wegwerpbekertjes, bordjes en bestek weg!

Bolswards Nieuwsblad, 26-06-1991

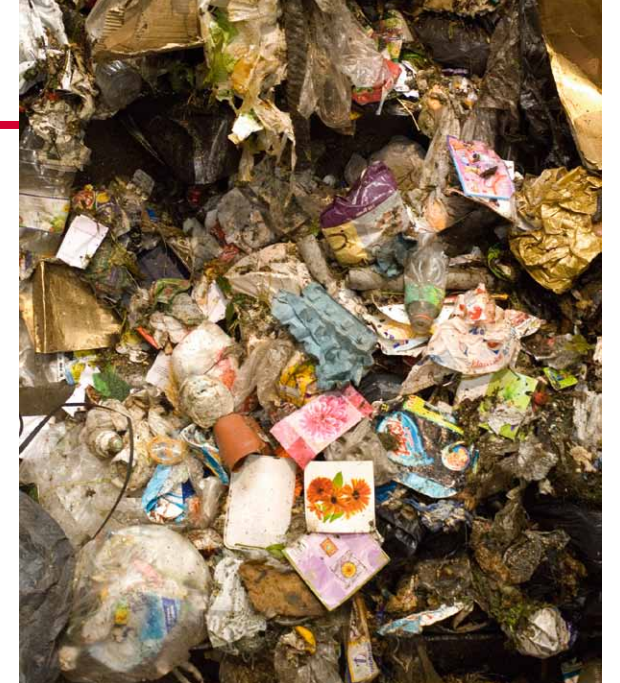
Hea, hea, wat 'n plastic. De milieuwergroep laat tastbaar zien waar het om gaat

Bolsward waarschuwt tegen gevaren pvc

Sinds juni 1989 houdt de plaatselijke milieugroep zich actief bezig met de inzameling van plastic

De krant pakt het nieuws op

Is plastic zo'n probleem?

Ja. Wereldwijd is het zelfs een immens groot probleem. In de Stille Oceaan drijft een vuilnisbelt met een oppervlakte van naar schatting 34 keer Nederland. Per uur (!) komt er via de rivieren 1,2 miljoen kilo plastic bij.

Door de afbraak van het afval ontstaat een enorme hoeveelheid plasticdeeltjes. Deze drijvende plasticdeeltjes worden door vissen gegeten en komen zo in de voedselketen terecht.

Wat staat ons te doen?

Ten eerste: gebruik maken van biologisch afbreekbaar plastic. Maar het meest voor de hand liggend: niet meer weggoien maar recycelen!

Voorstel

Als iedereen één keer in de week één stuk zwerfvuil oppakt, ligt er binnenkort niets meer. Natuurlijk lijken de problemen 'ver van je bed'. Als je niet per se wilt nadenken over de wereldzeeën, is de winst dat jouw omgeving er verzorgd uitziet!

By it ôfskie fan Herman

Earste kûplet fan in lietsje by it ôfskie fan Herman van der Meer, ús iennichste earelid. Wize: Aan de oever van de Rotte

Herman do wiest faak te finen, tusken it âlde plestik-guod. Allemachtich grouwe pakken en dystjoerdesto dan fuort. Dan koene se der, mar wer, wat oars fan meitsje yn 'e recycling wie it doel. Wy ha oan dy, tink ik te tankjen, dat der wat minder dioksine foel...

Titus Hettinga, 1997

Professioneel met een ideaal

Al 25 jaar is de stichting Milieu Werkgroep Boalsert actief in Bolsward. Dat is zeker een compliment en felicitatie waard. Tijd om terug te kijken... Maar vooral vooruit.

Bij de oprichting 25 jaar geleden werd volgens ons nog weleens gesproken van de 'geiten wollen sokken club' van Bolsward. Moet dit wel en wat is het nut van de oprichting en deze club?

Dat is volgens ons inmiddels wel duidelijk geworden.

Het is een professionele club met een ideaal, waar de kar getrokken wordt door een groep enthousiaste vrijwilligers. Er worden lokale onderwerpen op de kaart gezet en bespreekbaar gemaakt maar ook landelijke activiteiten georganiseerd.

Een van de landelijke activiteiten die wij samen met de Milieu Werkgroep Boalsert doen is de jaarlijkse Eco-telling. Een inmiddels landelijk fenomeen dat bij ons altijd begint met een mailtje van Evert Salverda met de vraag: 'Willen jullie ook dit jaar weer meewerken? We komen dan en dan, is dat goed?'

Natuurlijk is dat altijd goed. Voor ons is Eco, Bio en Fair trade niet bijzonder meer. Het is een onderdeel van de keten. Dat is het grote verschil met 25 jaar geleden. Dit jaar zijn we met onze winkel in Leeuwarden uitgeroepen tot de beste van Friesland. Wie weet is dat volgend jaar weer Bolsward.

Naast de jaarlijkse tellingen hebben we in het verleden meer gedaan: de Eco-dagen, het Eco-diner etc. Al deze activiteiten waren vaak zeer bijzonder maar eenmalig. Misschien ligt daar een uitdaging voor de familie Kooistra en de Milieu Werkgroep Boalsert om dit soort activiteiten jaarlijks te laten terugkeren.

Wij wensen de Milieu Werkgroep Boalsert succes in de toekomst!

Familie Kooistra

De voorzitter van de Milieu Werkgroep overhandigt de uitslag van een eko-telling aan de heer Cor Kooistra van Jumbo Kooistra

Landelijke primeur Bolswarder supermarkt met klanten diner Smikkelen en smullen tijdens eko maaltijd

BOLSWARD - Normaliter staan ze achter de kassa, in de groentebijlde vreesverreveling of verderop in de Jumbo supermarkt in Bolsward, maar vorige week woensdagavond fungeerden Cor Kooistra en zeven medewerkers als servers en oers tijdens de eerste Eko maaltijd voor klanten van een supermarkt. Een landelijke primeur, aldus Cor Kooistra. Een bewering die door biologisch dynamisch veehouder Sjoerd de Hoop volmondig werd onderschreven. Eerdere eko-diners in Winchoten, Geaungien en Dokkum werden georganiseerd door wereldwinkels of natuurvoedingswinkels.

Het Eko-diner in Bolsward vormde onderdeel van het project Ecolimpuls voor afvalvermindering en promotie van Biologische Producten in Noord-Nederland. Sjoerd de Hoop, biologisch dynamisch veehouder in Hauris, is de coördinator van dit project, dat tevens gesteund wordt door de Fryske Biologyske Boere Feriening (FBBF).

In Bolsward nam Jumbo Kooistra, samen met Hugo Wijbenga en chef kok Rinze de Vries van De Doelje, de uitdaging aan om van louter eko-producten visrengingen biologisch diner samen te stellen. Klanten van de supermarkt konden zich aanmelden om voor een zacht prijsje te genieten van een vegetarisch menu of van een menu met vlees. Daarnaast bestelde De Hoop een aantal biologisch-dynamische boeren uitgenodigd om van het diner te genieten. Je kunt in de winkel wel allerlei hapjes laten proeven, maar door het op deze manier te doen, maken de mensen in korte tijd kennis met heel veel ecologische producten. Bovendien kunnen ze met de agrariërs, die verspreid door de aai zaten, ervaringen uitwisselen. Zo smijkt het roos aan twee klanten, aldus De Hoop. Dat was een van de uitgangspunten van het eko diner, een ander doel is natuurlijk dat de deelnemers aan het diner in de toekomst nog meer ecologische producten gaan kopen. Dit ervaring weten wij dat zoets ook gebeurt, legt De Hoop uit. In Dokkum streefde binnen een half jaar de omslag van ecologische producten met 20 procent.

Onder de deelnemers aan het eko-diner veel Bolswarders, die zich al veel met het milieu bemoeien, zoals leden van de Milieu Werkgroep Bolsward, Leefbaar Friesland, leden van de Stichting Sigot, raadsleden en wethouder Jelle Brouwer, agrariërs als Hendrik Brandman en Titus Heringa, maar ook 'gewone' klanten van de supermarkt.

Waar genoten zij van? Wat te zeggen van een carpaccio van zomers-

In De Doelje genoten vorige week woensdag 64 mensen van een eko diner. (Foto RM).

biotjes, met een tris slabouquet, kiemgroente en boingvrietzette als voorgerecht. Daarbij werd een (biologische) prosciutto Di Valdo Biandine DOC uit Ligurisch geschonken. Daarna volgde voor de vleeseters een in de oven gebakken lamshoofd, onder een dikke van citroen en peterselie, op een risotto van zilvervliesrijst en jonge kaas, afgemaakt met een saus van pompoenen. De bijpassende wijn was een Argentijnse Verde Organic Malbec Rosé. De vegetarische gasten genoten van rolletjes van aubergine, gevuld met spinazie en roomkaas, geserveerd met tomatencouilles.

Waren de reacties tot dan al positief, het hoofdrecht moest toen nog komen. Voor de niet-vleeseters waren dit crêpes gevuld met gemarineerde mediterrane en kruidenkaas, geserveerd met

guacamole van pompoen. De andere gasten kregen een in Fair Trade kruiden, gemarineerde varkensribbetuk op een bed van herfstgroente, met een saus van mosterdijp en dauphine aardappelen. Bij het hoofdrecht werd een primeur Spanse wijn geschonken: Mundo de Yunturo Bodega Yunturo. Tot slot was er voor iedere gast een bevroren van kwark van De Botselblom bij Farvoude en aronissen met duintoorncouilles en een chocoladehokje.

Het kon na afloop niet uitblijven dat Hugo Wijbenga en chef kok Rinze de Vries met aplomb de waardering kregen van de eko-gasten. Ook Cor Kooistra sprak zijn waardering uit, niet alleen richting het Jumbo personeel, maar ook naar Sjoerd de Hoop en de medewerkers van De Doelje.

Bolswards Nieuwsblad, 10-10-2007

Meer eko-producten in supermarkten

Ten opzichte van 2011 lagen er vorig jaar weer meer biologische en fairtrade-producten in de schappen van de Bolswarder supermarkten Jumbo Kooistra en Poiesz.

De beide Bolswarder supermarkten leveren net als voorgaande jaren een prima prestatie. Daar is de Milieu Werkgroep Boalsert, die de tellingen uitvoerde, erg tevreden over. Zo vergrootte Jumbo Kooistra het aandeel biologische producten – nu 372 – met 10 procent en het Poiesz filiaal Bolsward – nu 135 – met 7 procent.

Het aanbod fairtrade producten bleef bij beide supermarkten stabiel: bij Jumbo Kooistra werden 69 producten geteld en bij Poiesz 50.

Jumbo-Kooistra stond vorig jaar op de 30ste plaats in de landelijke eko- en fairtradetelling en in Friesland op de vijfde plaats. Het Poiesz filiaal Bolsward is met een 256ste plaats, wat betreft getelde eko-producten, stabiel gebleven. In de Fairtrade top tien van Friesland staat Jumbo Bolsward opnieuw op de derde plaats en de Bolswarder Poiesz op de achtste plaats.

Bron: persbericht Milieu Werkgroep Boalsert

Milieubewuste Bolswarders in discussie met minister Cramer

Vervolg van de voorpagina.

Het enorme beslag op de openbare ruimte in ons land en het bijna onbeperkt inrichten van nieuwe industrieterreinen waardoor er steeds minder groen overblijft, kwam ook aan de orde. Minister Cramer deelde de uitgesproken zorg en vertelde de deelnemers dat zij hierover in overleg is met de verschillende provincies om te komen tot een aanpassing van het tot nu toe gevoerde beleid.

Ondernemer Bert Miedema van Miedema Lighting uit Tjerkwerd liet de Minister zien dat zijn bedrijf zich krachtig richt op energiebesparing. Het bedrijf geeft energieadviezen aan architecten, adviesbureaus, bedrijven en particulieren en plaatst innovatieve, soms in eigen beheer ontwikkelde, energiebesparende lichtproducten. Zijn concept om zoveel mogelijk bestaande licht-

armaturen te gebruiken en die te voorzien van een ander lichtbron heeft al een besparing van meer dan 400.000 Kwh. stroom opgeleverd. De minister, die een informatiemap van zijn bedrijf en een pakketje spaarlampen kreeg aangeboden, was onder de indruk van dit kleinschalige maar duurzame initiatief.

Om de uitstoot van zogenaamd fijnstof door oudere dieselauto's tegen te gaan werd er door de delegatie gepleit om meer toezicht te houden op de snelheid van auto's. Hoge snelheden, vaak in combinatie met een te zware belasting veroorzaken een slechte verbranding van de brandstof waardoor er meer roetdeeltjes vrijkomen. Een roetfilter alleen helpt dan echt niet. Minister Cramer had echter niet de indruk dat er te weinig controle is op snelheidsvertragingen. Roetfilters en nieuwe schonere technologie-

en zullen volgens haar op termijn het probleem oplossen. Een voorstel om een proef te doen met de inzet van bio-diesel in de scheepvaart - m.n. de visserij - werd positief door haar ontvangen en zij gaf aan dit mee te willen nemen.

Tenslotte werd de minister gevraagd of zij een mogelijkheid zag om duurzame producten en diensten in het lagere of het nulprocent BTW tarief onder te brengen. Bestaande subsidieregelingen zouden dan eventueel kunnen verdwijnen. Dit systeem heeft als voordeel dat het duurzame product of de dienst voor iedere burger zichtbaar goedkoper is. Dat zou de aanschaf zeker kunnen bevorderen. De minister liet weten dat het kabinet inmiddels serieus bezig is met de vergroening van het belastingstelsel. De BTW heffing aanpassen zal in Europees verband moeten gebeuren. Aan de minister werd

gevraagd om hier vooral serieus werk van te maken.

Naast Bert Miedema namen Agnes Yedema (Leefbaar Friesland Bolsward), Jet van Holten (deelnemster 1ste Ecotecam Bolsward) Douwe Venema en Evert Salverda (Milieu Werkgroep Boalsert) deel aan het gesprek. Het gesprek met de minister werd door de aanwezigen als positief ervaren. Zij hebben laten zien dat niet alleen beleidsmakers en grote ondernemingen maar zeker ook kleinschalige lokale organisaties en initiatieven een bijdrage leveren aan een leefbare en duurzame wereld. Uit waardering ontving mevrouw Cramer van Agnes Yedema een Fries boekje. Daarnaast kreeg zij een abonnement op het blad Gezamenlijk, het blad over consuminderen, Meer doen met Minder. Tenslotte bood de Milieu Werkgroep Boalsert haar een informatiepakket aan over de werkgroep.

Bolswards Nieuwsblad, 10-10-2007

Fijn dat er zo'n groep bestaat

Om maar meteen met de deur in huis te vallen, wat fijn dat er een lokale milieugroep bestaat in Bolsward en dat al 25 jaar! In die periode is heel wat gebeurd natuurlijk.

Weet u het nog? Een van de eerste acties was het plaatsen van zonnepanelen op de Boudewijnflat. Mevrouw Van Holten had het idee en jullie ondersteunden dat, met succes!

De Maatschappelijke Markt die door de plaatselijke Amnesty International Werkgroep op poten werd gezet, kon zich verheugen in jullie meedenken, meedoen en organiseren.

Het ontstaan van de lokale Lets kring, het Ruilnetwerk Bolsward, werd door jullie van harte gesteund. Het netwerk heeft op dit moment rond de dertig leden. Op uitnodiging van het Ruilnetwerk en de Milieu Werkgroep is mevrouw Jeanine Schreurs (bekend van haar onderzoek naar consumptiegedrag en van het zogeheten consuminderen, red.) op bezoek geweest in Bolsward. 's Middags bij het Marne College voor de leerlingen en 's avonds voor de bewoners van Bolsward om te praten over duurzaamheid en aanverwante zaken. Er is een gedeeld contact geweest met mevrouw Jacqueline Cramer, destijds minister van milieu. Tijdens een busrit van Groningen naar Leeuwarden maakten we kennis met haar. Het was bijzonder en leerzaam.

Er is veel meer. Maar het mooie is dat we elkaar kunnen vinden en dat is voor het milieu een goede zaak.

Leve het duurzame en schone milieu!

Agnes Yedema

Agnes Yedema was destijds één van de deelnemers bij de eerste Eko-teams. Zij is al die jaren zeer nauw betrokken geweest, vooral bij het onderwerp duurzame energie en het overleg met de woningcorporatie over duurzaam bouwen en wonen. Daarnaast ondersteunt zij de werkgroep bij excursies en andere activiteiten van het Marne College. En bij nog heel veel meer...

Der falt gâns te iten

Omdat het enorme aantal ganzen een te grote kostenpost vormt – op jaarbasis ongeveer 23 miljoen euro voor vergoedingen en bijkomende kosten – is in 2012 besloten het aantal ganzen te verminderen. Want als er niks wordt gedaan, zal hun aantal volgens Centrum Landbouw en Milieu in drie jaar verdubbelen.

In Fryslân kunnen jaarlijks zo'n 15.000 ganzen worden gedood om het aantal op peil te houden. Het is goed vlees. We kunnen het prima eten, zonder onze voetafdruk [zie blz. 6] te vergroten door vleesconsumptie. Het maakt ook weer een stukje voedsel zichtbaar als streekproduct. Daar raken we ook wat van vervreemd.

De supermarkt biedt het hele jaar door zo ongeveer eenzelfde assortiment, dat gedeeltelijk wereldwijd wordt verhandeld. Dat die vrijhandel niet altijd positief uitpakt is bekend. Wereldmarktprijzen gaan te veel op en neer. Voorheen vooral door het dumpen van overschotten en tegenwoordig meer door de toename van de wereldhandel door bevolkingsgroei en welvaartstoename.

Een wereldhandel die mogelijk is geworden door de elektronica, waarmee speculatie in de hand wordt gewerkt. Het voedsel vliegt de wereld over en wordt steeds meer daar geproduceerd waar dat het voordeligst is. Vaak gaat dit ten koste van de oorspronkelijke landbouw bestemd voor de eigen voedselvoorziening. Ook is er in de Wereldhandelsorganisatie te weinig oog voor natuurbelang en regelgeving voor het beperken van de marktinvloed van multinationals.

Marktproduct

Dat het systeem niet goed werkt wordt bewezen door het feit dat wereldwijd meer dan genoeg voedsel wordt geproduceerd, maar dat er toch één miljard mensen honger lijden. Terwijl er ook zo'n miljard mensen te dik zijn. Beide groepen zijn merendeels arm en worden door de maatschappij te kort gedaan.

Voedsel is verworden tot een marktproduct met te veel nadruk op de prijs. Oscar Wilde stelde het zo: "Tegenwoordig weten mensen van alles de prijs maar van niets de waarde".

Het is juist de waarde die bepalend is voor een goed leven. De waarde wordt ook bepaald door de eetcultuur. Waar gezamenlijk van het eten wordt genoten, wordt ook gezonder geleefd. Uit onderzoek is duidelijk geworden dat jongeren dan minder gebruik maken van snacks en frisdrank.

Eten verdient dus een nieuwe impuls naar 'gezonder, natuurlijker, eerlijker en minder milieubelastend'. Voor de Miljeuwurkgroep genoeg redenen om zich in te zetten voor het streekproduct. 'Der falt dus gâns te iten.' En o ja: 'De gâns-aaien, is ek neat mis mei.'

Gezond

Eet gevarieerd, de Schijf van Vijf, zegt het Voedingscentrum. Matig, passend bij lichaamsgewicht en inspanning, niet te veel verzadigd vet en vooral groente en fruit. Kan 'biologisch' daar iets aan toevoegen? Als het echt op bewijs aankomt is dat soms lastig.

Biologisch heeft vaak een hogere voedingswaarde, in groenten en fruit zitten meer anti-oxidanten en vitamines en in melk meer omega 3-vetzuur. Maar is het daarom gezonder?

Onderzoek van de Universiteit Maastricht en het Louis Bolk instituut laat zien dat kinderen 30 procent minder kans hebben op eczeem en allergie bij gebruik van biologische zuivel. Blootstelling aan bestrijdingsmiddelen, bacteriën die resistent zijn voor antibiotica of producten waarvoor gentechnologie is toegepast is niet aan de orde. Bovendien is de productie niet opgepept door kunstmest. Uiteindelijk kun je gezondheid ook zien als in harmonie leven. Met jezelf en anderen, met planten, dieren, natuur en milieu.

Duurzaam

Kunnen we voedsel duurzaam produceren voor een wereldbevolking die in 2050 geschat wordt op 9 miljard, 2 miljard meer dan nu? Waarschijnlijk kan dat wel, maar voorlopig gebeurt dat nog niet.

Veel landbouwgrond gaat achteruit in opbrengend vermogen door de grondbewerking, zwaar materiaal en eenzijdige bemesting – met erosie en verlies van organische stof als gevolg. Ook de productie van vlees en melk is op dit moment te weinig duurzaam omdat het te veel energie en eiwit kost op basis van voedsel dat de mens ook direct kan eten. Dierlijke productie kan wel, maar dan op grond die ongeschikt is voor landbouw en door

'Er valt veel (gâns) te eten': misschien wel – maar om 'gans (gâns) te eten': ho maar

middel van producten die ongeschikt zijn voor menselijke consumptie.

Minder verspilling zou (ook) erg bijdragen aan duurzaamheid. Geschat wordt dat ongeveer de helft van de productie verloren gaat in de keten van boer tot consument. Verspilling komt voor bij de productiemethoden en -omstandigheden, bij opslag, bulkaanbiedingen in de handel, door houdbaarheidsdata en teniet gaan in de huishouding. Ook restaurants verspillen gemiddeld een kwart van wat ze inkopen, vooral bij buffetten. Wanneer de verspilde producten worden benut voor biogas, veevoer of organische stof-voorziening in de landbouw, verzacht dat een heel klein beetje.

De politiek kan sturen in het duurzaamheidsproces door landbouw daar toe te staan waar de omstandigheden het beste zijn, door vergroening van de belasting en heffingen op wat niet-duurzaam is.

Oplossing?

Is 'biologisch' uiteindelijk de oplossing? Biologisch vraagt meer grondoppervlak in vergelijking met de

productie die gangbaar is en door de keuze voor bepaalde planten gaat landbouw, hoe dan ook, altijd ten koste van natuur en biodiversiteit. Het is dus de vraag of wereldwijd die toenemende bevolking gevoed kan worden door een biologisch systeem.

Daarnaast wordt de biologische sector door de markt min of meer gedwongen mee te gaan met kapitalistische en grootschalige bewegingen. Dat kan op die manier ten koste gaan van goede streekproducten.

Duurzaamheid is het meest gebaat bij een gangbare landbouw die meer opschuift richting biologisch, maar ook als de biologische landbouw nog wat groeit. Volgens het Bureau van de Statistiek besloeg het biologisch areaal in Nederland vorig jaar 3 procent van de grond en 2,1 procent van de bedrijven. Daarmee loopt Nederland achter in Europa.

Het is dus voor de hand liggend dat de Miljeuwurkgroep de biologische landbouw van harte ondersteunt.

Titus Hettinga

MILIEU IN BEELD

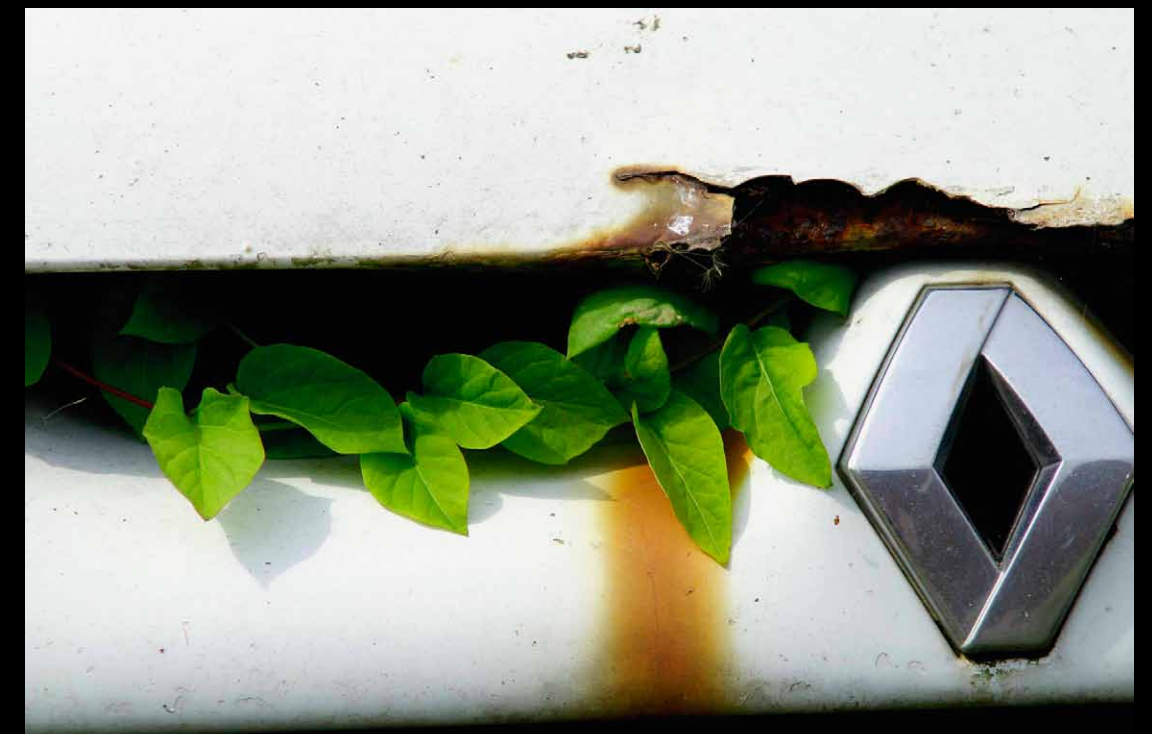

Molens
Foto: Jan van der Stap

Oude metalen. Foto: Piet Mollema

Fiets. Foto: Ab Hofstra

Groene auto
Foto: Henk Tigchelaar

Inleider:
Prof. dr. ir. Pier Vellinga
 hoogleraar V.U. Amsterdam
 donderdag 30 oktober 2003
 gebouwe Mernu College
 S. van Haringhouckstraat 1a
 Bolsward
 aanvang 20.00 uur

organisatie:
 MILIEUWURK GROEP BOLSWARD
 De Domp 26, Bolsward 8711 LC 0516-573812

Stichting Duurzame Energie Bolsward

Het was best spannend in de voogdenkamer van het Weeshuis, toen de Milieu Werkgroep Boalsert daar met drie besturen van liefdadigheidsstichtingen om de tafel zat. Zouden ze geld willen steken in een opschalingsproject van drie windmolens bij Bolsward naar twee grotere? De toezegging kwam er!

Blijkbaar raakte men door de samenspraak overtuigd van de optimalisatie van de mogelijkheid van windenergie, maar vooral ook van het idee van burgerparticipatie. Het is niet gelukt. Het aandeel burgerparticipatie, voor de gemeente Bolsward een voorwaarde om mee te doen, was voor de windmoleneigenaren niet acceptabel. Te-leurstellend voor de nieuw opgerichte Stichting Duurzame Energie Bolsward (DEB).

Hoe groot is evenwel de uitdaging voor de toekomst. De slagzin van de Heamiel-optocht van 2009 'Boalsert enerzjyneutraal? Dat kin!' geldt nog voor 100 procent. Waarom? Is dat dan zo belangrijk? Gelukkig is dit tegenwoordig geen vraag meer. Het gaat daarbij vooral om de opwarming van de aarde en de stijging van de zeespiegel.

Vier redenen

Pier Vellinga van het klimaatpanel International Climate Change Partnership (ICCP), een bekende wetenschapper die onder meer sprak op het 15-jarig jubileum van de Milieu Werkgroep, zegt het zo:

'Als we nog langer doorgaan met de grootschalige winning van fossiele brandstoffen en daarbij ook nog eens de winning van schaliegas gaan toepassen, en dat in deze mate blijven gebruiken, dan blijft het niet bij een temperatuurstijging van 2 graden, maar zal die meer gaan in de richting van de 6 graden, aan het eind van deze eeuw. De gevolgen zullen dan rampzalig zijn.'

Een tweede reden is dat fossiele energie op een zeker moment op is en we afhankelijk zijn van een kleine groep olie- en gasleverende landen, wat leidt tot politieke onrust en oorlog. Als derde reden kan worden genoemd de milieuschade die optreedt door oliewinning, vervoer en de uitstoot van schadelijke stoffen bij verbranding. Ook nucleaire straling en kernafval horen hierbij. De vierde reden heeft een positieve kant, namelijk: nieuwe bedrijvigheid voor het opwekken van duurzame energie. Het belangrijkste is windenergie op land, en wel 15,5 procent in 2011, volgens het CBS. Volgens Energie Centrum Nederland (ECN) is dat voor ons de goedkoopste manier om veel stroom op te wekken. Maar ja... waar moeten die molens staan?

Titus Hettinga

Heamieloptocht 2009: Boalsert enerzjyneutraal? Dat kin! De Milieu Werkgroep liep in de optocht mee, naar het voorbeeld van duurzame energieprojecten elders.

Vijftien jaar Milieu Werkgroep Boalsert

Bolsw. N. bl. 5-11-03

'Duurzame energie zou opgelegd moeten worden'

BOLSWARD - De Milieu Werkgroep Boalsert vierde vorige week haar vijftienjarig bestaan en had daarvoor hoogleraar Pier Vellinga van de Vrije Universiteit Amsterdam uitgenodigd. Aanleiding om de oud-Nijlander Vellinga naar Bolsward te halen was, volgens Titus Hettinga, voorzitter van de Milieu Werkgroep Boalsert, de discussie in de gemeenteraad over het vervangen van 2 grote windmolens door vijf grotere windturbines.

Volgens Vellinga is dit deel van Europa op weg naar een nieuwe ijstijd. Maar pas over 40.000 jaar, stelde hij de circa zestig belangstellenden gerust. Er bestaat dan een redelijke kans dat wij het ijs weer voor de deur hebben. Voor het echter zover is krijgt Nederland te maken met een oplopende temperatuur. Ik voorzie dat wij op termijn Bordeaux temperaturen zullen krijgen. Die opwarming van dit deel van Europa gaat dan echter wel gepaard met zwaardere regenbuien.

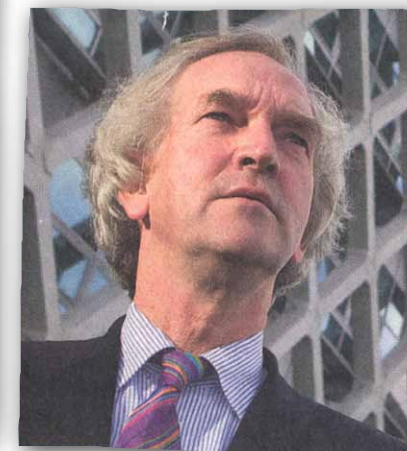
De mens heeft wel degelijk invloed op het klimaat, maar uit zichzelf verandert het klimaat

ook, zo bleek uit het betoog van Vellinga. Hij wees daarbij op de zonnevlekken, de vulkaanuitbarstingen, orkanen als El Nino. Wat dat laatste betreft merkte hij op dat wat er in Peru gebeurt vaak van invloed is op de hoeveelheid regenval in Europa. De invloed van mensen op het klimaat bestaat uit ontbossing, de verstedelijking, veranderingen aan kustlijnen, de toename van stofdeeltjes in de atmosfeer en de uitstoot van CO2.

Vellinga refereerde aan de afgelopen warme zomer, welke de warmste in Europa was van de afgelopen 50 jaar, en voorspelde dat wij meer van dergelijke warme zomers zullen gaan krijgen. De opwarming van de aarde heeft ook invloed op de schaatsselfstedentocht. Er zullen vast nog wel schaatsselfstedentochten gehouden kunnen worden, maar wel minder vaak.

Op korte termijn heeft de opwarming van de aarde voordeel, maar toch is het niet verantwoord de temperatuur maar te laten stijgen. De komende honderd jaar hoeft dat nog geen probleem te zijn, maar daarna kan het uit de hand lopen. Het smel-

ten van de ijskappen zou alleen al een stijging van de zeespiegel betekenen van 6 meter. Ook het methaangas wat opgeslagen ligt onder de toendra's in Siberië vormt bij het opwarmen van de aarde een risico. Dat betekent dat er nu al een behoorlijk beleid gevoerd moet worden en er zo spoedig mogelijk overgeschakeld moet worden op andere energiebronnen. Maatregelen als geboortebepaling ten behoeve van het milieu, de welvaart verminderen, energie opwekken met minder uitstoot van CO2, zoals zonne- en windenergie en biomassa, zijn leuk, maar zetten, volgens Vellinga, niet echt zoden aan de dijk. Wat de helft al zou schelen is de overschakeling van steenkolen en olie op gas. Ook ondergrondse opslag van CO2 is nader bestudering waard. Shell wil er nog niet aan. Het is een in eerste instantie een praktisch oplossing, maar zeker geen duurzame oplossing.

Bolswards Nieuwsblad, 05-11-2003

Wieger wynt der gjin doekjes om

Hy hat al hiel wat wyn waaie litten tsjin de opskaling fan buorman syn wynmole, mar doe't buorman de neistwenjenden de mooglikheid joech om te partispearjen, hat er him der net foar wei wynd en der jild yn stutsen.

Myn heit sei altyd: "At de wyn draait, moat men de mole kruie."

En in goeie rie slane jo net yn 'e wyn, boppedat tink ik dat dizze yvestearing my gjin wynaaien leit.

O ja, en de gemeente ha'k de wyn ek fan foaren jûn en sein dat myn OZB yn 'e selde ferhâlding omleech moat as dat de wynmole opskald wurdt.

"O," sei de gemeente, "waaie de wyn út dy hoeke."

"Ja", sei Wieger. "En dy sil my no einliks in kear yn 'e seilen waaie!"

Eén strenge winter...

'Ik merk niets van dat broeikaseffect. Dit jaar (2012, red.) hadden we bijna een elfstedentocht!'

Klimaatwetenschapper Pier Vellinga, destijds te gast bij het 15-jarig jubileum van de Milieu Werkgroep, krijgt regelmatig met hardnekkige klimaatmythes te maken. Zijn antwoord op bovenstaande opmerking: Veel mensen halen klimaat en en weer door elkaar. Eén strenge winter of warme zomer zegt weinig over het klimaat. Als je kijkt naar de gemiddelden van de jaartemperatuur per 10 jaar, dan valt niet te ontkennen dat het snel warmer wordt op aarde. Sinds het pre-industriële tijdperk is het op het noordelijk halfrond ruim 1 graad warmer geworden. Dat lijkt misschien weinig, maar deze geringe temperatuurstijging leidt nu al tot smeltende ijskappen, grote droogtes en lokaal heviger regenval. Kun je nagaan wat er gebeurt als de temperatuur toeneemt met 3 of zelfs 6 graden.

Een warm welkom

Elkien heeft nauw samengewerkt met de Milieu Werkgroep Boalsert. Met name in het kader van het Warm Welkom-project in de wijk Noord 1.

Voorafgaand aan de uitvoering van maatregelen bij ongeveer driehonderd huurwoningen was er een projectgroep opgericht. Verschillende partijen participeerden hierin met als doel het project tot een succes te brengen. De Milieu Werkgroep maakte hier ook deel van uit. Het voordeel hiervan was de lokale betrokkenheid maar ook een kritische houding met betrekking tot het hogere doel van de Werkgroep, namelijk: de zorg voor het milieu. De Milieu Werkgroep was bij elke vergadering aanwezig en had een constructieve bijdrage door soms net even iets anders in te steken.

De lokale betrokkenheid van de Werkgroep uitte zich ook in de prettige samenwerking met wijkvereniging 'De Molendraai'. Bij de start van het project werden er op warme truiendag truien uitgedeeld. De Werkgroep was hier ook bij. Tal van acties volgden. Vooral ook bij het organiseren van een lokale energiebeurs was de bijdrage en het netwerk van de Werkgroep onontbeerlijk. Zelf hadden ze voor het uitdragen van de belangrijke boodschap om energie te besparen, ook een stand ingericht. Dat het project 'Warm Welkom' een succes is geworden, is dan ook mede te danken aan de bijdrage van de Milieu Werkgroep Boalsert. De groep vindt het belangrijk dat ook jongeren zich bewust worden van het nut van energiebesparing. In dat kader heeft zij ervoor gezorgd dat groepen studenten een excursie bij Elkien konden meemaken, om kennis te nemen van wat Elkien zoal doet aan duurzaamheid. De excursie was op locatie in de wijk Noord 1, bij het project Warm Welkom. Ook dit is een voorbeeld van een prettige samenwerking. Om elkaar scherp te houden en te enthousiasmeren. En om ervoor te zorgen dat mensen dichtbij bewust worden gemaakt van hun gedrag op het gebied van energiebesparing.

Elkien zal ook in de toekomst steeds meer inzetten op energie van mensen, die zich betrokken voelen bij de gemeenschap. Het werk van de Milieu Werkgroep Boalsert is daar een goed voorbeeld van.

Sofia Krol
projectleider leefbaarheid Elkien

Bolswards Nieuwsblad, 20-01-1998

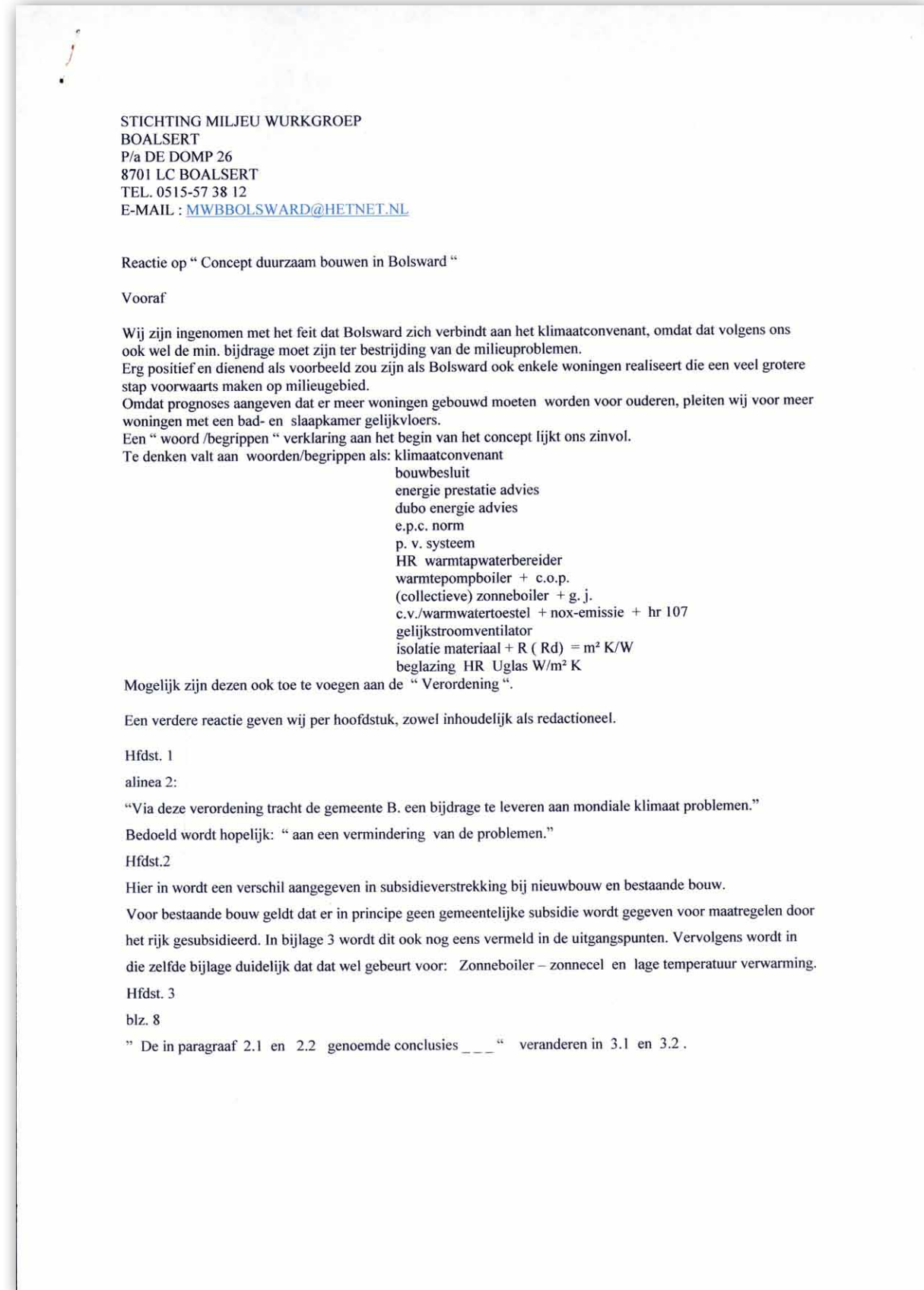
Duurzaam bouwen

Aan het eind van de jaren negentig liet wat toen nog de 'Milieugroep Conciliair Proces' heette, regelmatig van zich horen als het om het bouwen in nieuwe bestemmingsplannen ging. De inspanningen richting gemeente om in bestemmingsplan de Fûgelkrite milieuvriendelijke bouwmaterialen, verfsorten en technieken te gebruiken, wierpen deels vruchten af.

Op 2 juni 2003 sloeg toenmalig wethouder Brouwer de eerste paal in de nieuwe woonwijk. Er zouden zeker acht DuBo-woningen in de Fûgelkrite komen. De afkorting staat voor duurzaam bouwen. De woningen zouden volledig voldoen aan de eisen van de zogeheten groen-hypotheek en gingen zelfs nog een stapje verder.

In de afgelopen tien jaar zijn steeds meer woningen, gebouwen en andere bouwwerken ontwikkeld met respect voor mens en milieu. Het gaat bij duurzaam bouwen en gebruik niet alleen om energiebesparing in huizen en gebouwen, maar ook om:

- het gebruik van duurzame materialen die rekening houden met het milieu en de gezondheid van bewoners en gebruikers;
- een gezond binnenmilieu, bijvoorbeeld door goede ventilatie om vocht, schimmel en ophoping van schadelijke stoffen te voorkomen;
- prettige en leefbare huizen, gebouwen, wijken en steden;
- duurzaam slopen, om de materialen die vrijkomen bij de sloop opnieuw te kunnen gebruiken (hergebruik en recycling);
- verantwoord watergebruik;
- voorkomen dat grondstoffen voor bouwmaterialen uitgeput raken.

Een mooi voorbeeld van hoe nauwgezet de Milieugroep haar taken opvat. Eerste pagina van haar reactie op een beleidsconcept van de gemeente op duurzaam bouwen in Bolsward. Let ook even op de briljante toevoeging voor hoofdstuk 1, alinea 2.

Aandacht voor lichtvervuiling in de Nacht van de nacht

Argeloze voorbijgangers kijken vreemd op, als ze ineens 's avonds laat twee bomvolle pramen met mensen gezeten op hooipakjes, door de smalle en donkere stadsgracht van Bolsward zien varen. Of een groep mensen in het donkere buitengebied, slechts verlicht door een paar vuurkorven en stormlampen.

Het is een terugkerend en daverend succes: in het kader van de gelijknamige landelijke actie organiseert de Milieu Werkgroep Boalsert de 'nacht van de nacht'. Simpelweg om zo aandacht te vragen voor het belang en de schoonheid van de donkere nacht. Want door de toegenomen verlichtingsdrang is het in Nederland vrijwel nergens meer echt donker. De gedachte is daar iets aan te doen, zoals het dimmen van onnodige verlichting. Scheelt trouwens ook nog flink in energieverbruik.

Met de jaarlijkse tochten wil de milieugroep het verschil tussen licht en donker aan de deelnemers zichtbaar maken. Zo is na de nacht van de nacht van 2008 een petitie aan woningstichting Welkom aangeboden om onder andere het naar buiten stralende licht van de Boudewijnflat door ledverlichting te vervangen. Na een proefperiode van een gedeelte van de flat is uiteindelijk de hele verlichting aangepast.

Achtergrondfoto: Nacht van de nacht 2011

In het licht van de vuurpoten werd gezongen en werd een passend verhaal voorgelezen. Foto: B.N.

VEEL BELANGSTELLING VOOR NACHT VAN DE NACHT

BOALSWARD ■ In het kader van de landelijke Nacht van de Nacht organiseert de Milieu Werkgroep Boalsert - in samenwerking met de gemeente Bolsward - zaterdagavond een pramvaartocht naar het buitengebied aan de Zied-Weert van Bolsward.

In de Nacht van de Nacht, een initiatief van de Provinciale Milieu Federatie en Natuur en Milieu, wordt aandacht gevraagd voor de toenemende lichtvervuiling in ons land. De belangstelling voor de activiteiten in Bolsward overtrof alle verwachtingen: het maximum aantal van 65 mensen voor mee. De organisatie moest helaas een tiental mensen teleurstellen. Wel maakten zij gebruik van de mogelijkheid om een deel van de tocht te voer of fietzend af te leggen om zo toch nog iets van het programma mee te maken.

Na een kort woord door burgemeester Willemien Vroegindewey van Bolsward, werd de vloot van 3 boten - wa o, de flinterstille door elektriciteit aangedreven gemeentepramen - om 21.00 uur door de smalle stadsgracht naar het Grootzand. De groeiverlichting in de binnenstad was uitschakeld, evenals de verlichting van de stadhuisstoren en Martini-kerk. Op het Grootzand verschenen plots de duivel in eigen gedaante uit het laatste stadskruis van Bolsward om de deelnemers te waarschuwen vooral zinnig en beheerst met licht en energie om te gaan, want anders.....

Na deze waarschuwing voor de vloot via het kruiswater door de duisternis naar de boerderij van Witterven achter de Crouselaan. Het was een perfecte avond voor de vaartocht: windstijl en onbewolkt, de sterrenhemel was prachtig te zien en maakte veel indruk op de aanwezigen. Na het ontschepen werden de deelnemers verwelkomd met accordeonmuziek, terwijl de vuurkorven in de duisternis flakkerden. Midden in het donkere veiland werd een passend verhaal voorgelezen door Greeje Schuurmans en een prachtig lied gezongen door Titus Hettinga.

Everd Salverds die vanaf 1 november 2010 het voorzitterschap van de Milieu Werkgroep overneemt, kreeg in de duisternis een enorme voorzitterskamer aangeboden van de huidige voorzitter Titus Hettinga. Daarmee kan hij de werkgroep nog kracht de nieuwe Sid-Westhoekgemeente binnenloosen.

Hierna wandelden de deelnemers in groepverband terug naar het stadscentrum. De organisatie is bijzonder te spreken over het verloop van de Nacht van de Nacht in Bolsward. Het was voor de Milieu Werkgroep de laatste grote activiteit in de huidige gemeente Bolsward. De werkgroep zal in de nieuwe Sid-Westhoek gemeente haar (lokale) activiteiten zeker voortzetten, inclusief de Nacht van de Nacht!

Nacht van de nacht 2010

Wêrom net wat bewuster mei it tsjuster?

Nacht fan de nacht 29-10-2011 Donderpreek

Attinsje-attinsje, wat si 'we beleve. Kom yn 'e skuurre, de preek dy sil heve

Broeder en suster, de nacht is net fan juster __
 Mar fan alle dagen. __ Foar de nacht hast net te ferdragen ____
 __ wêrom net wat bewuster - mei it tsjuster-
 It is net om 'e nocht __ betocht - mei al dat ljocht - _rekket natûr oerstjûr __
 ferliest syn oriëntaasje ____ is donker __ út 'e graasje ?

broeder en suster __ bjuster - baarlik, is de nacht,
 mei moanne en stjêrre-pracht
 lit dat net ferrinnwearje __ _nee, lit ús protestearje __
 der flink yn om rame __ al dat ljocht foar de reklame
 it is toch singulier, al dy gevel ferljochting, foar de sier

de loft kleurt read boppe de stêdden, ik sjoch gjin moanne troch de blêdden
 alle stjêrren sitte yn jassen, troch it ljocht fan tûnderskassen
 en ek by dy greate kowe-boer,
 fljocht nachts, it ljocht, de fjilden oer
 en - wat - docht ús gemeente-bestjûr ? foar dizze - aksie-nacht - _ gjin moer
 " wy as gemeente, sjogge dêryn, gjin ljocht,
 de nacht fan de nacht, wurdt - net - betocht "

se tinke seker __ it kin net op ! noch gjin idee __ fan de miljeu-strop
 - wa soks triuw yn de doofpot __ heart foar my yn it kasjot !!
 No, gean'k meskyn wol wat te fier, mar wier,
 it helpt gjin tieler, op ta-lit-bere manier

dêrom, dizze donderpreek, __ lit net opgean, yn reek __
 wat fêstlein is troch pommeranten __ yn dudelike konfenanten
 de CO2 - útstjit, moat omleech __ en de polityk strateech, __
 dy't dat rêdt, __ dy prizichje ik, - himel - heech - !!
 en mei dit boadskip oan 't - moderamen, __
 beslút ik dizze preek mei __ _amen

Donderpreek 29 oktober 2011 door Titus Hettinga

De krêft fan de lokalen

In veel dorpen en wijken zijn lokalen. In deze lokalen komen steeds vaker 'lokalen' bij elkaar om hun krachten en gedachten te bundelen. Het lijkt plotseling wel of iedereen zelf in het dorp aan de slag wil met energie en zonnepanelen, met moestuinen, met auto-delen of zelfs het aanleggen van glasvezelkabel. Bij het bedrijfsleven is eveneens sprake van een nieuwe golf aan ideeën. Deze gaan verder dan ze een jaar geleden zelf hadden gedroomd. Twee jaar geleden was het nog bijzonder: een woning in een nieuwbouwwijk die energieneutraal werd gebouwd. Dan kón je wat als bouwbedrijf of installateur. Maar intussen is dit al bijna normaal. Friese bedrijven komen nu aan met oplossingen die een bestaande wijk volledig energieneutraal willen maken. En zelfs waterneutraal als het maar even zou kunnen.

Het betekent waarschijnlijk dat er een grote omschakeling bezig is. Eén die grote impact op onze omgeving heeft. Een omschakeling ook die wel eens het einde kan betekenen voor bijvoorbeeld de grote energiebedrijven. Immers: de weg die is ingeslagen door de energiereuzen, is niet de weg die we met z'n allen willen. Het 'zich afkeren daarvan' is aan de gang. Dat proces gaat sneller dan de energiebedrijven zich kunnen voorstellen.

De Milieuwerkgroep Bolsward bestaat 25 jaar. In die 25 jaar heeft een groep gedreven mensen steeds een koers gevaren die nu, na jarenlang doorzetten, echt gaat aanslaan. Duurzaamheid is binnengekomen in de lokalen en gaat niet meer weg. Als melkfabriek Friesland Campina in 2020 zijn melk volledig onafhankelijk van fossiele brandstoffen produceert, is dat bijna 10 procent van het hele energiegebruik in Fryslân. Dat gaat gebeuren, dat is zeker. Een revolutie binnen de zuivelketen.

Friesland Campina regelt dan dus zelf de energie voor eigen gebruik. Bij de boer met groen gas en zonnestroom, het transport op biogas uit eigen afval en de fabriek op eigen geothermie oftewel aardwarmte. Financieel kan het uit! Gerekend over een periode van 10 jaar stijgen de energieprijzen immers met bijna

100 procent. Dat moment komt dus vanzelf. En dat moment is nu.

Bolsward heeft 10.000 inwoners, die elk jaar met elkaar een energierekening van circa 8 miljoen euro betalen. Over een periode van 20 jaar is dat 160 miljoen euro, althans als de energie niet duurder zou worden. Helaas is dat niet zo. Daardoor zal dit bedrag in werkelijkheid oplopen tot meer dan 250 miljoen euro. Stel dat je dit jaar 200 miljoen in de stad investeert om energie zelf te produceren: gegarandeerd dat Bolsward dan energieneutraal is. Geen fossiele energie meer nodig. Is zelf duurzame energie produceren een utopie? Nee, het is een werkelijkheid die heel dichtbij is. Een gevolg van de nieuwe creativiteit, het zoeken naar nieuw werk en de onvrede rond de alsmat stijgende energieprijzen.

In de lokalen worden door de lokalen deze plannen bedacht en vooral straks ook uitgevoerd. Een zegen voor de nieuwe werkelementen, een zegen voor een schonere wereld. De Enerzjy Koöperaasje Fryslân wil dit proces versnellen. Wie zich aansluit bij deze Koöperaasje steunt dit proces. Er komt weer extra leven in de dorpen en de wijken van de steden, ze gaan zelf regelen wat anderen nalaten. Waar winnaars zijn, zijn er ook verliezers. Wie zijn dat dan hier? Uiteraard de energiebedrijven. Zij hebben hun langste tijd gehad. Ze zijn niet tijdig omgeschakeld op de nieuwe vragen. Maar het Rijk lijkt ook verliezer. Meer dan de helft van de energierekeningen vloeit immers in de staatskas.

Wat nu als we overgaan op lokale schone energie? Daar heeft het Rijk nog geen antwoord op. Dat moeten ze dus maar snel wel verzinnen en daarbij vooral dit proces niet te veel verstoren. Anders worden de lokalen boos. Heel boos. Ook de Milieu Werkgroep Boalsert. Het is immers hun feestje in 2013!

Bouwe de Boer

Bouwe de Boer is energicoördinator van de gemeente Leeuwarden en was dat voorheen bij de Provincie Fryslân. Vanuit die laatste functie kreeg de Milieu Werkgroep Boalsert contact met hem.

VERKEER EN VERVOER

Buurtauto ook in Bolsward

De auto heeft ons veel gebracht. Op bezoek bij vrienden aan de andere kant van het land? Geen probleem, met de auto ben je er zo. Boodschappen doen bij de supermarkt? Met de auto heb je het zo in huis.

Maar afgezien van dat ene bezoek op zondag of even snel naar de supermarkt staat de auto grotendeels stil. Terwijl een eigen auto zomaar 300 euro per maand kost aan afschrijving, belasting, verzekering en garagekosten. Dan heb je nog geen kilometer gereden. Wil je op deze kosten besparen maar toch mobiel blijven? Een prima alternatief voor de eigen auto is een deelauto van MyWheels. De buurtauto die dankzij de Milieugroep tegenwoordig ook in en vanuit Bolsward rijdt. Een buurtauto is een auto waar de hele buurt gebruik van kan maken. Je betaalt alleen wanneer je de auto gebruikt en over de vaste lasten hoeft jij je geen zorgen te maken. MyWheels heeft onder de naam Wheels4all intussen twee buurtauto's in Bolsward geplaatst. Het initiatief hiervoor lag vier jaar geleden bij de Lokale Milieu Werkgroep Boalsert.

MyWheels.nl is de plek waar mensen die een auto zoeken en aanbieden elkaar vinden. De organisatie zorgt ervoor dat de auto's juist verzekerd zijn, dat de transacties goed geregeld worden en dat nieuwe leden gecontroleerd worden.

Je hoeft alleen te betalen als je de auto gebruikt. De kosten voor het huren van een auto bestaan uit een prijs per uur en een prijs per kilometer. Voor een uurtje huren van de auto om naar de supermarkt te gaan betaal je bijvoorbeeld 4,50 euro. Inclusief kilometers en brandstof. MyWheels is een stichting die niet naar winst streeft.

Spaar het milieu

Hoe meer mensen meedoen, hoe meer keuze uit auto's. Wil je jouw eigen auto ook verhuren op tijden dat hij anders toch maar voor de deur staat? Dat kan ook via MyWheels. Zo kun je een deel van je kosten terugverdie-

nen, help je jouw burens en spaar je het milieu.

Meer weten? Kijk dan op de website www.mywheels.nl. Na aanmelding kun je via dezelfde site een auto in de buurt reserveren. Omdat je niet altijd achter de computer zit om dit snel te regelen, kun je ook gebruik maken van de 'deelauto' app. Deze app is zowel voor de iPhone als voor Android beschikbaar.

MyWheels feliciteert de Milieugroep met haar 25-jarig bestaan en hoopt dat zij nog vele duurzame initiatieven mag ontplooiën.

Henry Mentink

directeur MyWheels / Wheels4all

Bolsward heeft eerste Friese buurt auto

Henry Mentink overhandigt de sleutel van de buurtauto aan Evert Salverda. Op de voorgrond Spouke de Jong bij wie de buurtauto wordt gestald. (Foto BN)

BOLSWARD ■ Sinds zaterdag is Bolsward de eerste gemeente in Fryslân waar 'Wheels4All' een buurtauto heeft geplaatst. Henry Mentink uit Grootebroek, oprichter-directeur van 'Wheels4All' kwam de fonkelnieuwe auto hoogstpersoonlijk afleveren in Bolsward. De overhandiging vond plaats tijdens de 'Klimaatmanifestatie' van 'De Molendraal' op de groenstrook van de Samuel van Haringhouchestraat. Evert Salverda, van de Milieu Werkgroep Boalsert, en enthousiast deelnemer aan het project, nam de sleutels van de auto in ontvangst.

Henry Mentink begon in 1993 met 1 auto en twee gezinnen. Zestien jaar later telt de coöperatie 130 auto's in 50 plaatsen en zijn er 1900 leden in Nederland. Vooral in Noord- en Zuid-Holland, Gelderland en Utrecht is 'Wheels4All' een begrip. Bolsward is de meest noordelijke plaats waar 'Wheels4All' een auto plaatst. 'Als er meer belangstelling in Bolsward is, dan kan er op termijn een tweede of derde auto bijkomen', vertelde Mentink.

Op een eerdere informatie bijeenkomst in Huykenstein gaven zich voor deze eerste auto al een zestal leden op. Mentink over de werkwijze: Iedereen die lid wordt krijgt een toegangscode en kan via internet of telefoon de auto reserveren. In elke auto, nooit ouder dan drie jaar, ligt een tankpas waarmee men overal in het land kan tanken. Deelname is niet gratis. Er zijn verschillende abonnementen, waarvoor men maandelijks betaalt, leden dienen een borg van 250 euro te betalen, en per rit een starttarief en kilometervergoeding. 'Echter, vertelt Mentink, uit een onderzoek van de consumentenbond (januari 2002) blijkt dat een buurtauto 136 euro per maand goedkoper is dan een eigen auto'. Eventuele belangstellenden voor de buurtauto kunnen contact opnemen met de coördinator in Bolsward Evert Salverda, tel. 0515-573812 of via de mail mwbboalsert@hetnet.nl. Informatie kan ook worden gevonden op www.wheels4all.nl of www.milieuwerkgroepboalsert.nl.

Bolswards Nieuwsblad, 08-04-2009

Arriva bevestigt knelpunten

Arriva geeft toe dat de nieuwe dienstregeling knelpunten veroorzaakt in Bolsward. De Milieu Werkgroep Boalsert vindt dat onacceptabel.

BOLSWARD

Met de invoering van de nieuwe dienstregeling door Arriva is de aansluiting op de treinen van en naar Groningen met name 's avonds en in het weekend verslechterd, rijden lijn 92 en 350 vrijwel gelijktijdig waardoor er geen halfuurs verbinding meer is tussen Bolsward en Leeuwarden en zijn de overstaptijden in Sneek voor de trein naar Leeuwarden op zondag en 's avonds slechter geworden. De Milieu Werkgroep Boalsert (MWB) kreeg hier meteen klachten over en heeft deze voorgelegd aan Arriva. De vervoerder zegt dat het beleid is om bussen zo goed moge-

lijk te laten aansluiten op treinverkeer en dat dit inderdaad voor Bolsward heeft geleid tot drie belangrijke knelpunten. Arriva is weliswaar niet gelukkig met de situatie, maar stelt dat dit binnen de mogelijkheden het meest optimale is. De MWB vindt dat niet en trekt nu bij de Provincie aan de bel.

Bolswards Nieuwsblad, 20-03-2013

Openbaar vervoer

De milieugroep richt zich niet alleen op autoverkeer maar ook op het openbaar vervoer. Zo levert de invoering van de nieuwe dienstregeling door Arriva in praktijk een groot aantal problemen op. Het vervoersbedrijf zegt er weinig aan te kunnen doen. Reden om bij de provincie aan de bel te trekken.

Het Nieuwe Rijden

Achter de visie op slim autogebruik zit ook die van bewust autogebruik, gebaseerd op Het Nieuwe Rijden. Het wordt al de rijstijl voor de 21e eeuw genoemd.

Deze stijl is in meerdere opzichten beter. Niet alleen voor de auto en de veiligheid, maar ook voor het milieu en de portemonnee. Want als je de rijstijl ook maar iets aanpast, bespaar je al brandstof en daarmee kosten. Kortom: haal meer uit de motor en minder uit de brandstoftank.

Het Nieuwe Rijden bestaat uit vier basiselementen:

1. de rijstijl
2. het brandstofverbruik
3. de bandenspanning
4. het gebruik van in-car apparatuur

Oftewel:

1. schakel slim: auto's van tegenwoordig hebben al voldoende trekkracht bij lagere toerentallen. Dat betekent dat je prima kunt doorschakelen bij lagere toerentallen dan je gewend bent. Rij 80 in z'n 5.
2. anticipeer op het overige verkeer, zet de motor uit bij korte stops en start daarna weer zonder gas te geven.
3. maak een gewoonte van het regelmatig controleren van de bandenspanning: de helft van de automobilisten rijdt met te zachte banden. Dat kost brandstof, banden en comfort.
4. gebruik zoveel mogelijk in-car apparatuur zoals een toerenteller, cruise control en boordcomputer. Ga bewust om met energievreters zoals airconditioning en dakkoffers.

Alles bij elkaar kan Het Nieuwe Rijden het brandstofverbruik met zo'n 10 procent omlaag brengen. Dat levert al een besparing op van bijna twee dubbeltjes per liter benzine.

Bron: www.hetnieuwerijden.nl

Kruiswaterbrug in de A7

Aanpak geluidsoverlast A7

Naar aanleiding van klachten over toenemende geluidsoverlast door het verkeer van de rijksweg A7 plaatste de Milieu Werkgroep een paar oproepen in het Bolswards Nieuwsblad met het verzoek om overlast te melden. Dat leverde ruim veertig reacties op. Voor de werkgroep een signaal dat er zeker sprake is van een hinderlijke situatie die op korte termijn aandacht verdient. Daarom is een dringend verzoek om adequate maatregelen te treffen aan Rijkswaterstaat Noord-Nederland voorgelegd. Intussen heeft Rijkswaterstaat aangegeven dat ze zowel de brug als het asfalt wil gaan aanpakken om zo de onacceptabele geluidsoverlast op te lossen. Rond het uitkomen van dit jubileummagazine moet het geluidsniveau van de stalen brug (weer) een stuk acceptabeler zijn. Daarnaast beloofde minister Schultz van Haegen (Infrastructuur en Milieu) Bolsward als prioriteit op te nemen in het Landelijke Saneringsprogramma Geluid. Afhankelijk van de uitkomsten van onderzoek ter plekke zal er mogelijk binnenkort stiller asfalt worden aangebracht, eventueel aangevuld met het plaatsen van geluidsschermen en/of gevelisolatie. Ook is er overleg geweest met de gemeente

Súdwest-Fryslân. De gemeente neemt haar verantwoordelijkheid en stelt alles in het werk om tot een normale en leefbare situatie rondom de A7 ter hoogte van Bolsward te komen. Vervanging van de Kruiswaterbrug door een aquaduct zit er echter voorlopig niet in. Dat geldt helaas ook voor het terugdringen van de snelheid van 130 kilometer waarmee het doorgaande autoverkeer momenteel langs Bolsward raast.

Gemeenteraad pleit voor onderzoek naar aquaduct bij Bolsward

De Kruiswaterbrug in de A-7 ter hoogte van Bolsward dient op termijn te worden vervangen door een aquaduct.

BOLSWARD ■ De fractie van het CDA in de gemeente Súdwest-Fryslân droeg vorige week het college van de gemeente Súdwest-Fryslân op, om in samenwerking met Gedeputeerde Staten van Fryslân, een verkennend onderzoek te starten om op termijn de Kruiswaterbrug in de A-7 door Rijkswaterstaat te laten vervangen door een aquaduct. Het Bolswarder CDA raadslid Jentje Steringa diende de motie, gesteund door de fracties van de PvdA, VVD, GroenLinks en D66, tijdens de raadsvergadering in. Volgens Steringa is 'de tijd nu rijp adequate stappen te zetten. De Kruiswaterbrug zorgt al jaren voor veel verkeerslawaaï voor omwonende Bolswarders vanwege de lawaaiërige en afgeschreven brugdekken in de vierbaansweg. De fielvorming voor de brug zorgt in de zomermaanden bovendien voor extra verkeershinder door de wachttijden voor de geopende

hoogte van Bolsward aanzienlijk afnemen met als bijkomend effect dat de uitstoot van fijnstof ook terug zal lopen. Een gezonder leefomgeving zal ontstaan'. De CDA fractie, met steun van PvdA, VVD, GroenLinks en D66, is van mening dat er nu kansen liggen om te zijner tijd de verkeersoverlast te verminderen. Het bouwen van een aquaduct brengt ook duidelijk een economisch voordeel voor de hele regio met zich mee. Bovendien wordt een oplossing geboden een obstakel in het kader van het Fries Meren Project weg te nemen.

Het watertoerisme kan in geval er een aquaduct wordt gebouwd zonder hindernis de stad Bolsward binnenvaren. Middels een motie vroegen genoemde partijen het college voor 1 juli 2012 met een reactie te komen met betrekking tot een haalbaar-

Bolswards Nieuwsblad, 21-12-2011

De rijkdom van groen

Waarschijnlijk is in groenbeheer - in al zijn facetten - de meeste tijd gestoken door de Milieuwerkgroep. Beleidsmatig in groenvisies, beleidsplannen en verordeningen. Maar vooral de voortdurende zorg om in Bolsward een zo groen mogelijk uiterlijk te behouden door actie tegen kap en het bevorderen van nieuwe aanplant. En door het steeds weer onder de aandacht brengen van bermbeheer en onkruidbestrijding.

Soms passen bepaalde acties in elkaar. De in 1992 illegaal gekapte kapitale boom bij de Rabo bank bracht na jaren aandringen een som geld op die de aanzet en beginfinanciering werd van boomplantdagen met basisschool-leerlingen. Een triest voorval liep zo uit in een fantastisch gebeuren. Maar andersom kwam ook voor. Een prachtige, met bloemenmengsel aangelegde berm verliest ieder jaar meer van zijn rijkdom door te vroeg maaïen. Soms wordt ook gevraagd planten te verwijderen of wordt dat door ons zelf gedaan. Voorbeeld hiervan is het Jacobskruis kruid wat in hooi dodelijk kan zijn voor dieren.

Onkruidbestrijding

Onkruidbestrijding gaat ons vaak te ver. Te vaak is Rintje Altena - onze veldwerkvrilijwilliger - al een bijzondere plant kwijtgeraakt door maaïen en onkruidbestrijding. Met lede ogen zien we dat onkruidbestrijding weer steeds meer chemisch wordt ingevuld, omdat andere methoden zoals heet water en borstelen ook milieuvriendelijk zijn en vaak duurder. Te lang wordt evenwel aangenomen dat onkruidbestrijdingsmiddelen zoals glyfosaat onschuldig zijn. Een groep wetenschappers waaronder emeritus hoogleraar Don Huber treedt voorzichtig naar buiten met hun waarschuwing, dit vanwege de enorme belangen van de gangbare landbouw en hun toeleveranciers. Bij langdurig gebruik hoopt glyfosaat zich op in de bodem en grijpt in op veel levensprocessen. Feitelijk is de noodzaak om bestrijdingsmiddelen te gebruiken een bewijs van onmacht en onwetendheid. Onmacht om de natuurlijke processen zo te leiden en te beheren dat het gebruik niet nodig is.

Bijen en vlinders

Op dit moment is bijensterfte actueel, al een jaar of vijf doet het zich voor. Imkers in Friesland zagen in de winter van 2010-2011 zelfs 29 procent van hun bijenpopulatie verdwijnen. De Europese Commissie heeft nu een verbod uitgevaardigd voor het gebruik van neonicotinoïden bij bloeiende planten. Dit middel zit als een coating om het zaad ter bescherming tegen larven en luizen en is zeer waarschijnlijk mede oorzaak van de bijensterfte. Is het niet de acute giftigheid, dan wel de desoriëntering en verminderde weerstand tegen ziekten en parasieten. In het groenbeheer kunnen we bijen en vlinders helpen. Zo is de aanplant van lindes en kastanjes gunstig. Datzelfde geldt voor struiken en planten die voedsel geven. Ook de vogels kom je zo tegemoet met voedsel en nest- en schuilgelegenheden.

Leeuwarder Courant, 11-05-2006

Zichtlocatie

Helaas verdwijnt er veel groen uit stadstuinen door de keuze voor steen. Maar ook de gemeentelijke overheid ziet soms meer heil in een zichtlocatie dan een industrieterrein in het groen. Nog nooit heeft de Milieuwerkgroep zoveel publiciteit gehad als in de strijd tegen de kapplannen van bijna één hectare groen bij de A7 ten behoeve van zo'n zichtlocatie. Met betrokken burgers hebben we dat kunnen voorkomen. Maar een plan uit 2008 om het industrieterrein mooi in het groen te zetten, ligt nog steeds onuitgevoerd in de kast.

Bolsward ervaart overlast van de A7. Dat is erger geworden door de noodzakelijke kap van de met iepziekte aangetaste veldiep. Heel moeizaam treedt nu herstel van de beplanting op. Dat is erg belangrijk, zij het nog meer voor de opvang van fijnstof - als ernstige ziekteverwekker - dan voor het verminderen van lawaai.

Het is niet voor niets dat de Milieuwerkgroep door de jaren heen zoveel aandacht aan groen heeft besteed. We hebben de overtuiging dat een groene omgeving het leven verbetert, zowel geestelijk als lichamelijk. Groen zet bijvoorbeeld heel duidelijk aan tot bewegen. Bomen en planten verkoelen en zuiveren lucht en geven beschutting en biodiversiteit. Bomen zijn bovendien een sieraad bij bebouwing door de belangrijke rol bij vormgeving. Zo kunnen ze iets accentueren of juist verdoezelen.

Titus Hettinga

Bolsward ziet door de bomen het bos niet meer

De gemeenteraad in Bolsward zit lelijk in haar maag met de kapvergunningen voor het bosplantsoen en bomen langs de A7. De protesten nemen hand over hand toe.

lende protesten in de kiem. Het tij is echter gekeerd. De Stichting Milieuwerkgroep Bolsert heeft inmiddels officieel bezwaar aangekeerd tegen de verstrekte kapvergunningen en de protesten van de Bolswarder tegen het verwijderen van het struweel nemen hand over hand toe. De werkgroep 'kappen met kappen' is opgericht en in de hal van het stadhuis stond deze week een paar uur een groot hakblok met bijl. voorzien van een kaartje met daarop de tekst 'Jelle, kappen met kappen'. Volgens de tegenstanders heeft groenplan waarbij niet getornd wordt aan de afspraken met Roelofs, maar waarbij ook de roep uit de samenleving om toch nog wat groen bij het industriepark te handhaven gehonoreerd zou worden. Onder het mom van voortschrijdend inzicht stelt de raad bovendien dat Bolsward in deze kwestie een voorbeeldfunctie kan hebben als het gaat om de 'vervuiling' langs snelwegen door foeilijke industriecomplexen een halt toe te roepen. Een motie dus waar niemand zich een bult aan kan vallen, maar die vooral bedoeld is om

Stichting Miljeu Wurkgroep Boalsert
p/a De Domp 26
8701 LC Boalsert

Boalsert 1-8-02

Oan B. en W. en de Riedsleden.

De bermen fan 'e nije rúnwei – East, binne ynsiedde mei in gêrs- blommenmengsel en it moat sein wurde it stiet prachtich!

Dat it behear ek problemen jout docht ek bliken.

It earste jier wie der in eksploazje fan it poddeblêd (ridderzuring).

Nij opbrochte grûn sit soms stikfol siid wat jierrenlang kymkrêftich bliuwt. Boppedat hat poddeblêd, mar ek stikels en piipkrûd in sterke niging ta oerhearskjen.

De Miljeu Wurkgroep hat doe ek gjin beswier makke dat der selektyf spuite is om it poddeblêd te ûnderdrukken, nettsjinsteande de tasizzing fan Weth. Brouwer dat minimaal en uterst soarchfuldich noch gemyske bestriding tapast wurde sil.

Dêr hâlde wy de gemeente oan.

Fandêr dat wy no beswier meitsje tsjin de folgjende hanneling.

Moarns, op 5 july is der yn 'e bermen fan 'e nije rúnwei en wat oanlissende stikken spuite tsjin stikels en poddeblêd.

Op it earste plak is dit net mear nedich, mei wat meganyske hannelingen is dit goed te behearskjen.

Op it twadde plak is de bespuiting te let en dêrtroch folslein nutteleas útfierd, de planten stienen al te siedzjen. (sjoch foto)

Alhoewol besprutsen mei de útfoerende ynstânsje miene wy dat ek jimme jir fan yn kennis steld wurde moasten om't dit net yn oerienstemming is mei de gemeentelike fêststelling.

De Miljeuwurkgroep
y. d. T. Hettinga

Beleid en beheer

Als de gemeente bestrijdingsmiddelen gebruikt wat niet in overeenstemming is met het gemeentelijk beleid op dit vlak, weet de Miljeuwurkgroep de gemeente ook op een opbouwende manier te vinden. Brief aan het college en de raadsleden.

Boompijn

Wat tijdens wandelingen door de stad en het omliggende gebied naast alle moois óók opvalt, is dat de bosmaaiers waarmee de gemeente het gras rond de boomvoet maait, vaak bomen beschadigen. Soms met ernstige verwondingen tot gevolg: deze kunnen op den duur het einde van de boom betekenen.

De Miljeugroep wordt er regelmatig op attent gemaakt dat het toch niet de bedoeling kan zijn dat zelfs van jonge bomen de bast al flink is beschadigd. Er zijn prima boombeschermers in de handel die de boomvoet behoeden tegen al te drastisch maaien met de bosmaaiër en zo de boom laten floreren. Bovendien wat is er mis mee – zeker in het buitengebied – als er wat begroeiing om de boom blijft staan.

De onbedoelde schade door bosmaaiers is al meerdere keren bij de gemeente aangekaart, maar nog zonder succes. Grastrimmers die door particulieren worden gebruikt hebben overigens hetzelfde effect, als je niet oppast.

Altijd naar oplossingen zoeken

Bolsward is één van de gemeenten met relatief de schoonste lucht van Nederland. Mooi hè. Daar heeft de lokale milieugroep wellicht mede aan bijgedragen. Desondanks zijn er nog vele kleine en grotere problemen op het brede terrein van het milieu. De lokale Miljeu Wurkgroep leverde en levert ook hier haar bijdrage aan, om die op te lossen.

Een vroeg wapenfeit van de groep was de voorlopige redding van de wilgen aan het Laag Bolwerk, althans zo leek het. Begin van de jaren negentig was het nodig om aan de zijde van het centrum een nieuwe walbeschoeiing te maken. Aanvankelijk zou die vanaf de wal worden gerealiseerd. Dat moest met 12 meter hoge damwanddelen. Die zouden met een kraaninstallatie in de grond worden gedrukt. Omdat daar veel ruimte voor nodig was, was een groot probleem dat de kronen van de wilgen langs het water in de weg stonden.

Iepziekte

Dus werd er, zoals wel vaker, in de stad en ook wel bij de gemeente gezegd "dat de bomen toch ziek waren". Die konden dus wel worden opgeruimd. Eerst was het watermerkziekte wat nog wel bij wilgen kan, maar daarna was het al bacterievuur. Later meende iemand zelfs dat de wilgen de iepziekte hadden en dat ze zo snel mogelijk omgehakt moesten worden. Uiteindelijk heeft de Miljeu Wurkgroep ervoor gezorgd dat de werkzaamheden vanaf een platbodem op het water werden uitgevoerd en het wonder geschiedde: de bomen waren opeens weer beter! Tot 2011 bleven zij het straatbeeld fraai bepalen.

Positief

Sterk, enthousiast, volhardend en positief zette de Miljeu Wurkgroep haar activiteiten voort. Het werd een belangrijke partij voor lokale organisaties en de gemeente. Onder andere intensieve medewerking aan de Sinneboat-races, het beperken van geluidsoverlast van de A7 (inclusief overleg met vertegenwoordigers van de Tweede Kamer), het opstarten en uitbreiden van het buurtauto-project,

de inzet voor goed openbaar vervoer nu en in de toekomst, het plastic-project, het waken over het groen en het promoten van gezonde, eerlijke natuurlijke voeding... Allemaal bekende acties. Zo werd betrokkenheid getoond. Bovendien is bij al deze zaken resultaat geboekt.

Tussen de bedrijven door werd bij wijze van spreken 's ochtends gehimmeld, 's middags compost uitgereden voor de zielige kastanjes bij Natuurwaarde-oost, 's avonds intern bearaad gehouden en 's nachts de Nacht van de Nacht georganiseerd. Richting gemeente en andere betrokken partijen bleef de Miljeu Wurkgroep altijd behoedzaam en diplomatiek opereren. Dat is dan meestal de beste weg. Maar als afspraken niet worden nagekomen is de vuist op tafel overigens ook terecht. Dat kan óók goed werken, wil ik hier nog wel even meegeven.

Tot slot spreek ik mijn waardering uit voor de altijd aanwezige mogelijkheid tot communicatie en participatie met de groep. Vaak zie je dat je bij organisaties tegen een muur aanloopt als het gaat om zaken als cultuur en openheid. Daar is bij de Miljeu Wurkgroep geen sprake van. Haar standpunt is zelfs een schoolvoorbeeld hoe het ook en beter kan.

Obe van der Meer

Obe van der Meer is de 'hoeder' van de stad. In woord en daad houdt hij Bolsward schoon en groen.

Kappen met kappen

Op 28 september 2006 kwam bij de Miljeuwurkgroep een heuglijke brief binnen. Het college van burgemeester en wethouders van Bolsward had net besloten de kapvergunning die zij voor bedrijventerrein Marne II aan de gemeente Bolsward had afgegeven, volledig in te trekken.

Het ging hier om het rooien van:

- 93 essen aan de voormalige Marneweg;
- 483 m2 bosplantsoen en 8 wilgen en 2 essen naast het fietspad langs de Oude Rijksweg 43;
- 2.993 m2 bosplantsoen gesitueerd tussen de Oude Rijksweg 43 en de A7.

Op verzoek van het college trok de gemeente Wûnseradiel ook een kapvergunning in. Die had betrekking op het rooien van:

- 138 m2 bosplantsoen en een es gesitueerd naast het fietspad langs de Oude Rijksweg 43;
- 4.184 m2 bosplantsoen gelegen tussen de Oude Rijksweg 43 en de A7.

Zoals op meer plaatsen in deze jubileumuitgave opgemerkt: nog nooit heeft de Miljeuwurkgroep zoveel publiciteit gehad als in de strijd tegen deze kapplannen.

Súdwest Fryslân

Recentelijk drong Stichting Miljeuwurkgroep Boalsert meermalen bij de gemeente Súdwest-Fryslân aan op overleg over het grote aantal kapvergunningen dat de nieuwe gemeente verstrekt.

Uiteindelijk kwam dat overleg er nadat inwoner Koos Koster begin vorig jaar tientallen bezwaarschriften tegen de voorgenomen kap van bomen op de Grote Dijklakker, Sint Jansstraat en Bagijnestraat aan wethouder Wigle Sinnema had overhandigd.

Koos Koster en Obe van der Meer, de laatste sprekend namens de Miljeuwurkgroep, hielden de wethouder voor dat er vaak oneigenlijke argumenten bij het verlenen van een vergunning staan: "Als u een kapvergunning verleent, zet dan in ieder geval de goede argumenten erbij."

Een maand later was voor 27 bomen de kapvergunning ingetrokken. En ook niet onbelangrijk: de wethouder zegde toe dat er bij kappen en snoeien in Bolsward voortaan eerst overleg met onder andere de Miljeuwurkgroep zal plaatsvinden.

Overigens zorgde de werkgroep er ook voor dat er in Bolsward bomen bij kwamen. Zo werden in 2007 en

2008 samen met leerlingen van het Marne-College zogeheten klimaatbosjes geplant. Eén bij de school en één in de toen nog lege tuin van het vernieuwde verpleeghuis Bloemkamp. Met het planten van de bomen werd samen met de gemeente en Landschapsbeheer Friesland aandacht gevraagd voor vermindering van de CO2-uitstoot.

Bolswards
Nieuwsblad,
29-02-2012

Wethouder Jelle Brouwer plant onder goedkeurend oog van de bewoners een van de drie walnoten, deel uitmakend van een klimaatbosje bij Bloemkamp

6-2-'13 Regio | 33

INGEZONDEN

Iepen brief oan gemeente Súdwest-Fryslân

Al yn 2007 kaam it idee foar in grienplan foar de industryterreinen Marne 1 en 2 by Boalsert. Mei de Provinsje is yn 2008 oerlein om dit plan yn te bringen as in pilotprojekt 'bedrijventerreinen in het groen' alhiel yn oerienstemming mei It Streekplan fan de provinsje, fêststeld yn desimber 2006. Yn 2009 is dit plan as sadanich yn 'e Provinsje ek beneamd.

Yn antwurd op in fraach út 'e rie fan Súdwest-Fryslân yn september 2011, waard oanjûn dat it de planning is om begjin fjirde kwartaal 2011 in útstel te dwaan oan B.& W. en mooglik dan ek oan 'e rie. Yn juny 2012 wurdt amtelik oanjûn - yn antwurd op de safolste oantrún troch de Miljeuwurkgoep Boalsert - dat besletten is dat it projekt trochgiet. It sil yn twa fasen knipt wurde. Yn earsten sil in fierdere útwurking plakfine yn gearwurking mei in aantal ynstânsjes, wêrûnder de Miljeuwurkgroep.

It is it doel dat foar it simmer skoft fan 2012 in earste petear oer it plan wêze sil. Wy hawwe oan't no ta neat heard. Yn dit jier bestiet de Miljeuwurkgroep 25 jier. Us moaiste kado soe wêze as dit plan einliks in kear konkretisearre wurde soe. It rint al sûnt 2007, mei it in kear!?

Miljeuwurkgroep Boalsert

Bolswards Nieuwsblad, 06-02-2013

Wachten op groen

De bedrijventerreinen de Marne I en II worden dé locatie om in samenwerking met de provincie het pilotproject 'bedrijventerreinen in het groen' te starten.

Dat bedenken we niet anno 2013 maar zo luidt de omschrijving van het doel in een startnotitie van de gemeente voor beide bedrijventerreinen. Zoals reeds opgemerkt: het plan uit 2008 om het geheel mooi in het groen te zetten, ligt nog steeds onuitgevoerd in de kast. Het pilotproject was geheel in overeenstemming met het Streekplan van de provincie. Voor de zomer van 2012 zou een eerste 'petear' plaatsvinden met een aantal organisaties, waaronder de Miljeugroep. Dat overleg moest zomer 2013 nóg plaatsvinden. In een open brief aan de gemeente Súdwest-Fryslân gaf de lokale werkgroep ook aan wat in het jubileumjaar van de werkgroep toch wel een heel mooi cadeau voor Bolsward en omstreken zou zijn...

Coniferen én 'roestplaats' behouden

Een hele groep coniferen op het Mariahof, ook bekeken door het beeld van Franciscus, moest volgens de gemeente verdwijnen omdat ze daar 'niet passend' zou zijn. Terwijl het – vooral 's winters – een schitterende groenblijvende aankleding is van het pleintje. Dat hiermee ook nog een roestplaats voor de ransuil zou verdwijnen, was de gemeente volslagen onbekend. In de winter verblijven ransuilen graag in elkaars gezelschap. Deze plek is zo'n roestplaats: een 'gemeenschappelijke slaapplek'. De Vogelwacht telde hier een keer zo'n veertig stuks. Gelukkig zijn ze gespaard gebleven. Franciscus had zich in het graf omgekeerd!

Bolsward en zijn groen

Walbegroeiing

Enkele jaren geleden deed de toen nog zelfstandige gemeente Bolsward mee in de door de Entente Florale uitgeschreven wedstrijd om de titel 'groenste gemeente van Nederland'. Het werd een teleurstellende derde plaats. Zeker als je bedenkt dat er vijf gemeenten meededen waarvan één zich terugtrok. Het rapport ligt denk ik nog ergens in een diepe la.

Het 'groene gemeente zijn' is een divers verhaal. Denk aan het opwekken van energie, maaibeleid op basis van behoud van ecosystemen, het opfleuren van straten in de binnenstad, kansen geven aan diverse soorten leven – zoals vogels, planten, insecten en paddenstoelen.

Sinds jaar en dag loop ik door de stad en zoek dan naar de verschillende levensvormen in en om de stad.

Bolsward is een oude stad. Je vindt hier dan ook gierzwaluwen in de zomer, vleermuizen, muur- en walbegroeiing zoals zeldzame varens en paddestoelen en verder allerlei insecten.

Bijen, sluipwespen en vlinders hebben het niet makkelijk omdat er voor hen weinig voedsel in de vorm van nectar te vinden is. De wilde bloemen worden gemaaid of doodgespoten. Wat kunnen we hieraan doen? Allereerst moet de gifspuit worden verbannen. In het maaibeleid moet

rekening worden gehouden met bloemen en bijen. Verder lijkt het me zinvol om in Bolsward te starten met een werkgroep die regelmatig kijkt hoe het met het 'groene leven' is gesteld.

Ik zou graag een plantenwerkgroep willen begeleiden om zo kennis van wat er groeit en bloeit binnen en rond de stad te delen. Mijn adagium is steeds: kennen is houden van. Dan komt het groene Bolsward vanzelf dichterbij!

Rintje Altena

Derde natuurwandeling Milieu Werkgroep

BOLSWARD

In het kader van haar 25-jarig bestaan organiseert de Milieu Werkgroep Boalsert dit jaar een aantal natuurwandelingen. Een groeiend aantal mensen wordt steeds enthousiaster over deze kuiers met als gids de plantdeskundige Rintje Altena. Op woensdag 12 juni is de volgende.

Op een van de laatste inventarisatietochten werden zo'n 80 soorten onderscheiden: daar kun je uit afleiden dat steeds meer planten laten zien 'dat ze er zijn'. Inmiddels is er zelfs voldoende animo om ook tussentijds wat vaker met Rintje de stad in te gaan, bijvoorbeeld 's middags als de

Het Kandelartaartje is aangetroffen in Bolsward. Foto Rintje Altena

planten in volle bloei staan. Deze extra inventarisatiewandelingen staan los van de

natuurwandelingen die de Milieu Werkgroep organiseert. „De Milieugroep is

ingenomen met dit nieuwe initiatief: dit geeft een extra dimensie aan onze jubileum activiteiten,” aldus voorzitter Evert Salverda.

De werkgroep houdt op woensdag 12 juni de derde algemene natuurwandeling met opnieuw Rintje Altena als gids. De wandeling, waar vooral de zomerbloei aan bod komt, start om 18.45 uur. Belangstellenden verzamelen zich deze keer bij de Blauwpoortbrug om het gebied rondom het Oordje te bezoeken. Aanmelden via mailadres info@milieugroepbolsward.nl, het contactformulier op www.milieugroepbolsward.nl of telefonisch bij Evert Salverda (0515-573812)

Bolswards Nieuwsblad 05-06-2013

Plantenkenner Rintje Altena is een van de adviseurs 'groen' van de Milieu Werkgroep en is vaste gids bij de natuurwandelingen die de werkgroep dit jubileumjaar organiseert. Eerder maakte hij onder meer planten- en paddestoeleninventarisaties in Bolsward.

Klein streepzaad

De deelnemers bewonderen een Maarts viooltje bij de parkeerplaats bij het Convent.

Veel interesse natuurwandelingtocht

De belangstelling voor de eerste natuurwandelingtocht van de jubilerende Milieu Werkgroep Boalsert was woensdag onverwacht groot. Een kleine inventarisatie rond de kerk leverde 30 plantjes op.

BOLSWARD

De 25-jarige Milieu Werkgroep Boalsert hield woensdag een natuurwandelingtocht met als gids plantenkenner Rintje Altena. Ruim 25 belangstellenden namen de moeite om mee te wandelen door het centrum van Bolsward. Ze ontdekten zo dat Bolsward meer planten herbergt dan ze op het eerste gezicht hadden verwacht. Het grote enthousiasme waarmee Rintje Altena de deelnemers in kennis bracht met vaak kleine plantjes zoals het Maarts viooltje, Kraaihoek, de Kluisvoochbloeem en de Zanddraket deed de kou al snel vergeten. Deze eerste 'inventarisatie' leverde in het gebied rondom de Martinikerker meer dan 30 verschillende planten en plantjes op. „Een prachtige biodiversiteit die je vast moet houden: dus gifspuit verge-

ten, met beleid schoffelen en vooral niet rondom boomspiegels”, aldus Rintje. „Vroeger lette ik nooit op wat er groeit en bloeit, maar nu zie ik overal plantjes staan”, merkte iemand een dag later op. Op woensdag 24 april om 18.45 uur wordt de tweede tocht gehouden. Vertrekpunt is dan Het Convent bij de Martinikerker. Gezien het verwachte lenteweer zal er

dan zeker veel meer in bloei staan. Bedoeling is om dan ook een echte telling en inventarisatie te doen. Wie mee wil kan zich opgeven via info@milieugroepbolsward.nl of via het contactformulier op de site www.milieugroepbolsward.nl. De wandelingtocht is een onderdeel van een serie jubileumwandelingtochten die dit jaar een aantal keren door de werkgroep worden georganiseerd.

Bolswards Nieuwsblad 17-04-2013

'...dooie designtuinen'

gezegd sterft het in ons heitelân van de dooie designtuinen.

In alle nieuwbouwwijken liggen zo langzamerhand crematoriumvloeren achter, naast en voor de huizen. En op die glimmende steenvlaktes staan driezitters van plastic nepriet, met schimmelkussens erin en bijbehorende ploffauteuils.

Ik zag eh laatst een foto van zo'n tuinset, op een terras dat van alle smetjes vrij was. Alle voegen waren gewoon voeg. Er zat geen mosje, geen sprietje gras, geen paardenbloemetje tussen. Zaadjes durfden niks in die tuin, die durfden niet eens te demonstreren.

En op het murw gebeukte gras, op uitgerolde en aangestampte zoden, zaten de eigenaren tevreden in zondagse bloesjes naar de woestenij te kijken, die door een architect was aangelegd. Hier en daar had

Het terras is altijd te groot en te grijs

de expert, die gaandeweg volgens mij steeds wanhopiger werd, wat roestige bakken met buxus neergezet om de boel wat op te leuken maar het werd er niet beter van.

Even dacht ik dat ik een border zag, maar de strook was volgestort met zwarte steentjes. De tuin zag eruit alsof je hem kon stofzuigen, strijken, opvouwen en in de kast kon leggen.

Net als al die andere nieuwbouwtuinen. Het terras is altijd te groot en te grijs. De pergola kaal. De schutting lang, en altijd, altijd, altijd staat er een zespersoons trampline in de hoek met twee bloempotten ernaast voor de sjeu.

In zulke tuinen is het altijd winter, en je moet er niet aan denken wat er kan gebeuren in de herfst als het regent en je door de vitrages naar je scheve pergola kijkt. Logisch dat je dan wanhopig op zoek gaat naar nieuwe antracietkleurige tafels met antracietkleurige stoelen met antracietkleurige kussens voor bij de antracietkleurige bloembakken.

Logisch ook dat je dan een blokhut wilt met een veranda, en een plastic fontein van rotsblokken met een stekker eraan en ledlichtjes en rokend water erin.

Ik snap zelfs dat je na vijf jaar, helemaal raar van je ingesnoerde uitzicht, op zoek gaat naar een nieuwe steensoort, in een andere kleur, met misschien speelse, schuine banen erin voor een levendig effect. En ik zeg nu alvast: maak het terras driekwart kleiner, flikker die gevlochten plastic loungemeubels weg, plant een boom, en ga eindelijk eens op een handdoek tussen de eerste madeliefjes en paardenbloemen liggen.

> jantien.de.boer@lc.nl

Uit de column van Jantien de Boer. Met toestemming overgenomen uit de Leeuwarder Courant, 14 mei 2011.

Vlinders in de tuin

Vlinders hebben het moeilijk in Nederland, hun aantallen nemen af. Op zoek naar plekken om voedsel te vinden komen ze regelmatig in onze tuin terecht. Met wat slimme aanpassingen maakt u de tuin vlindervriendelijk. Ook bijen, hommels en andere dieren zullen zich er thuis voelen.

Het vlindervriendelijk maken van uw tuin begint bij de planten. Voor een vlindervriendelijke tuin zijn twee typen planten nodig: voedselplanten voor rupsen en nectarplanten voor vlinders. Omdat rupsen kieskeurige eters zijn, die vaak maar één soort plant lusten, is de keuze beperkt. Waardplanten zijn vaak wilde planten, zoals brandnetels en gras- of klaversoorten. Maar gelukkig zijn ook sommige tuinplanten goede waardplanten, bijvoorbeeld klimop of hulst. Vlinders leven van nectar. Het is hun brandstof: ze hebben het nodig om te kunnen vliegen en eitjes te leggen, van levensbelang dus. Vlinders hebben een handige roltong, die ze als een rietje in de bloem kunnen stoppen. Smaken verschillen: hoe meer verschillende nectarplanten in de tuin, hoe meer vlinders zich zullen laten zien. In de tuin blijken planten vaak op meer grondsoorten te groeien dan in de natuur, maar toch is het verstandig om soorten te kiezen die 'horen' bij uw tuingrond.

Voorjaar en winter

De eerste vlinders die in het voorjaar uit hun schuilplaats tevoorschijn komen, hebben honger na een lange winter. Vroege bloeiers zijn voor deze vlinders belangrijk, zodat ze direct voedsel kunnen vinden. Peperboom-

pje, speenkruid en klein hoefblad zijn echte voorjaars-bloeiers. In de zomer vliegen de meeste insecten en is een tuin vol nectar een goede voedselbron. De mogelijkheden zijn heel divers: vlinderstruik en kattenkruid zijn maar enkele van de vele mogelijkheden.

In het najaar gaan vlinders in rust. Maar voordat ze dat doen, zorgen ze ervoor dat ze veel voedsel opslaan. En daarom zijn najaar bloeiers van belang voor vlinders! Op asters en hemelsleutel (sedum) kan het een drukte van belang zijn. Sommige vlinders gaan met een volle buik op weg naar het warmere zuiden, andere vlinders houden hier hun 'winterslaap'. Er zijn ook een heleboel soorten die niet als vlinder, maar als eitje, rups of pop overwinteren. Rupsen verstoppen zich ergens in het gras, tussen de beplanting of onder afgevallen blad. Laat uitgebloeide planten dus vooral met rust en maai gefaseerd en niet in de winter.

Onderhoud

Een natuurvriendelijke tuin vraagt niet meer of minder onderhoud dan een 'gewone' tuin. Wel is het zo dat onderhoud meer gespreid in het jaar plaatsvindt: 'grote' onderhoudsbeurten in voor- en najaar zijn niet meer nodig. Schoffelen is geen goed idee: door de grond om te woelen gaan onkruiden juist kiemen. Ook jaarlijks bemesten is geen noodzakelijkheid: kijk welke planten het echt nodig hebben en geef alleen deze wat extra voedsel.

De Vlinderstichting beschermt vlinders. In Nederland hebben veel vlinders het zwaar. Veel bedreigde vlinder- en libellensoorten in kleine leefgebiedjes balanceren op de rand van uitsterven. Meer weten of meehelpen? Kijk op www.vlinderstichting.nl.

Ineke Radstaat

De Vlinderstichting

Tips voor een groene tuin

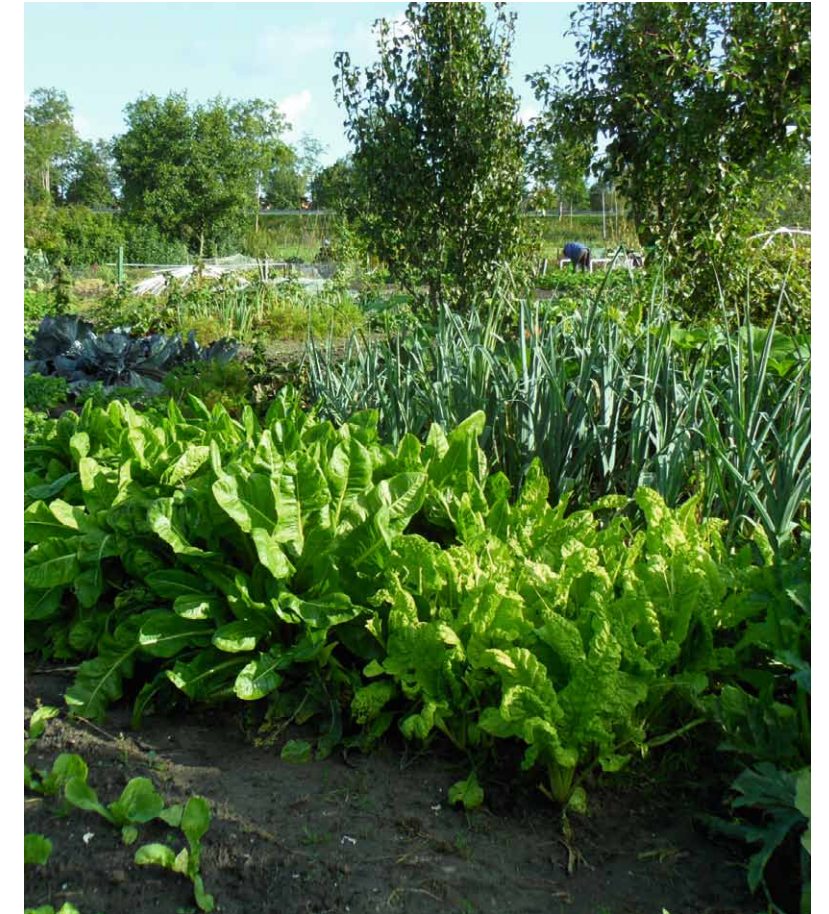
- Verwijder onkruid zo veel mogelijk handmatig. Mijd in ieder geval chemische onkruidverdelgers zoals Roundup.
- Een goede kweker kan u adviseren over de juiste planten voor uw tuin. Neem eventueel foto's mee van de planten en bomen die in (de buurt van) uw tuin staan.
- Kies bij voorkeur voor inheemse en robuuste planten.
- Overweeg de aanschaf van tweedehands tuinmaterialen of meubels. Als u nieuwe spullen koopt, kies van voor FSC-hout of gerecyclede kunststof.
- Heeft u een flinke tuin, dan kan een composthoop een uitkomst zijn. Binnen een paar maanden produceert u uw eigen vruchtbare tuinaarde!
- Geef een tuin- of kamerplant een tweede leven via www.tweedehandsplanten.nl.

Kleine tuinbewoners

- Sluit uw tuin niet hermetisch af, zodat egels en andere kleine dieren uw tuin in en uit kunnen lopen.
- Sta hier en daar in uw tuin enige verwildering toe. Daar doet u kleine dieren en insecten een plezier mee.
- Een vijver staat garant voor veel leven in uw tuin, waaronder kikkers en libelles.
- Vervang uw schutting door een heg, de favoriete broedplek van de heggemus.
- Wilt u meer vogels in uw tuin, plant dan struiken en bomen die (in de winter) bessen geven, zoals meidoorn, hulst en liguster.
- Vergeet de kleinste bewoners van uw tuin niet, zoals vlinders, bijen en hommels. Kies voor planten die lang en veel nectar geven, zoals lavendel, koninginnenkruid en de vlinderstruik.

Meer tips? Op www.wildeweelde.nl staan adressen van ecologische kwekerijen, hoveniers en leveranciers van tuinmeubelen. Bredere informatie op www.milieucentraal.nl.

Bron: GPM, Magazine van Greenpeace

Een groen(t)e tuin...

De tuin van de familie Hogervorst

De tuin van de familie Hogervorst aan de Snekerstraat wordt gedeeltelijk bijgehouden. Wat mooi is blijft staan en wat minder geslaagd is wordt weggehaald. Verder is hier vooral de natuur de baas. Soms komen planten vanzelf in de tuin terecht, vaak worden ze van elders meegebracht en zo nu en dan wordt er nog wat bijgekocht.

Samenwerking met onderwijs

In de achterliggende jaren jaar heeft de milieuwerk-groep veel tijd en energie gestopt in contacten met jongeren. Te denken valt aan de vier basisscholen in Bolsward, het Marne College, het HBO en de scouting.

Een kleine opsomming van activiteiten die samen met hen zijn ondernomen: stimuleren van het inrichten van schooltuintjes, organiseren van boomplantdagen, opruimen van zwerfvuil (o.a. met 'himmeldagen'), plaatsen

van een blikvanger, de twejaarlijkse zonnebootraces en onderzoek naar het opschalen van windmolens. Achterliggende gedachte hierbij is dat leerlingen mede door educatie opgroeien tot milieubewuste burgers. Daarvoor worden lessenseries opgezet, lezingen en gastcolleges verzorgd en excursies georganiseerd. Ook is de werkgroep met enige regelmaat opdrachtgever voor eindexamen profielwerkstukken (PWS) en biedt zij ruimte voor maatschappelijke stages.

Milieuhimmelei 2009: jong geleerd, oud gedaan...

Scholieren van het Marne College in actie bij het planten van een klimaatbosje in 2007

Overzicht profielwerkstukken, maatschappelijke stages, themadagen en lezingen en activiteiten op basisscholen

Marne-College Bolsward

Profielwerkstukken (PWS)

Namen leerlingen

Namen leerlingen	Opleiding	Jaar	Titel Profielwerkstuk
Froukje Postma	VWO	2006	De Flora in Bolsward. Thema: Planteninventarisatie
Jouke Gietema en Ruben van der Velde	HAVO	2007	Duurzaam inkopen Gemeente Bolsward. Thema: Duurzaamheid
Kim Wierda & Derya Güler	HAVO	2007	Dit GAAT FOUT! Thema: Broeikaseffect
Gino Rosenau en Sandor Walinga	HAVO	2009/2010	Biogasinstallatie. Thema: Duurzame Energie
Noël Hoekstra	HAVO	2011	Buurtauto Bolsward. Thema Verkeer en Vervoer
Tessa Booms en Mireille Wolthuizen	HAVO	2011	Energieverbruik Bolsward. Thema: energiebesparing
Anneke Jansen en Gerda Galama	HAVO	2011/2012	Verpakking: Plastic of papier? Thema: Afval
Diverse leerlingen	HAVO/VWO en VMBO	2006/2008/2010+2012	PWS: Techniek Sinneboat & organisatie Thema: Duurzame energie en duurzaam vervoer

Maatschappelijke Stages

Namen leerlingen

Namen leerlingen	Opleiding	Jaar	Werkzaamheden
Amir Pliëv	VWO	2010	Reorganisatie archief, bestuursondersteuning
Ids Boonstra (Bogerman-College)	Gymnasium	2011/12	Promotie, bestuurs- en praktische ondersteuning
Diverse leerlingen	VMBO	ca.2008	Aandacht zwerfafval
Diverse leerlingen	VMBO	2012	Plaatsen radiatorfolie Wijk Noord I

Themadagen en lezingen

Themadagen en lezingen	Opleiding	Jaar	Opmerkingen
Gastcollege Prof. Dr. Mr. C. Jepma	HAVO/VWO	2007	Thema: Energie & Duurzaamheid
Gastcollege Prof. Dr. Wubbo Ockels	HAVO/VWO	2008	Thema: Duurzame toekomst (Frisian Solar Challenge)
Gastcollege Dr. Pytrik Reidsma WUR	VWO-4	2009	Thema: Landbouw en Klimaatverandering
Themalessen Groen Doen	VMBO-1	2010+2011	Inclusief excursies duurzame bedrijven etc.
Gastcollege Dr. Janine Schreurs	VWO-4,5,6	2011	Thema: Consuminderen. Een college over "Genoeg!". I.s.m. Letskring Bolsward, Marne-College en Groen Links

Basisscholen Bolsward

Basisscholen Bolsward	Opleiding	Thema
Milieu Himmeldagen	Doorlopend	Thema : Zwerfafval
Boomplantdagen	Doorlopend	Thema : Groen
Project Schooltuintjes	2008	Thema : Groen en Groei

Groen op de grond

Het was in het vroege voorjaar van 2005 dat ik met de Milieu Werkgroep Boalsert in aanraking kwam. Ik zou met mijn profielwerkstuk beginnen, een project dat in het laatste jaar van de middelbare school uitgevoerd moet worden.

Ik had gehoord dat de Milieu Werkgroep Boalsert en ook de gemeente graag een overzicht van de wilde flora van Bolsward wilden om inzicht te krijgen in de aanwezigheid van zeldzame soorten die bescherming verdienen. Dat leek mij wel een leuk project; al wist ik niet veel van planten!

Dat er zoveel verschillende soorten in Bolsward zouden staan, wist ik toen ook nog niet. Het resulteerde in wekelijkse tochten door de stad, van begin april voor de voorjaarsplanten, tot en met augustus voor de late bloeiers. Het bracht mij op plekken waar ik nog nooit was geweest. Woonwijken, bermen, het natuurpark, nog meer bermen en ook de binnenstad inventariseerde ik. Daarbij leerde ik dat het niet meeviel om al die planten op naam te brengen. Bovendien zag ik vele planten waar

mijn oog voorheen nooit op was gevallen. Ik kreeg de gewoonte om, overal waar ik ook maar liep of fietste, de bermen en grond af te scannen naar planten. Het eindresultaat was een lijst van 133 planten. En een prachtige floragids die ik van de gemeente Bolsward kreeg als dank.

Een paar weken later ontving ik een mailtje, van een plantenkenner uit Nijland. Hij had over mijn project in het Bolswards Nieuwsblad gelezen en wilde er graag meer over horen. Na die ontmoeting volgden nog vele andere: uitstapjes in Bolsward en omgeving maar ook verder weg in het land, waarbij ik heel veel plantensoorten bijleerde.

Zandraket

Ik ging biologie studeren in Groningen en haalde vorig jaar mijn master in Ecologie en Evolutie. Mijn twee afstudeeronderzoeken hadden beide met vegetatie en planten te maken. Inmiddels woon ik alweer bijna een jaar in Uppsala in Zweden, waar ik promotie-onderzoek doe over hoe het plantje Zandraket zich aanpast aan verschillende klimaten, door deze soort in zowel Zweden als Italië te bestuderen.

Inmiddels is het zeven en een half jaar later dat ik door de opdracht van de Milieu Werkgroep zo intensief naar planten begon te kijken. En nu werk ik met planten, wil ik van elke wilde plant die ik tegenkom de naam weten (zo nodig met behulp van een Zweedse flora), en wordt mijn blik in het voorjaar en zomer automatisch naar elk groen op de grond getrokken. Waar de inventarisatie van Bolsward wel niet toe geleid heeft...

Froukje Postma

afkomstig uit Burgwerd, woont nu in Uppsala, Zweden

Vier zonneboottraces

In december 2005 kwam Michiel Galama van de Milieu Werkgroep Boalsert bij ons op school langs om te praten over eventuele deelname van het Marne College aan de zonnebootrace in juli 2006. De provincie Fryslân was initiatiefnemer om hiermee het gebruik van zonne-energie en het toerisme in Friesland te stimuleren.

Het was niet moeilijk om vier leerlingen uit VWO5 enthousiast te krijgen voor deze tocht. Allemaal waren het jongens die iets met boten hadden. Bij de eerste race in 2006 moesten de electro-boten in vijf dagen de route van de schaatselfstedentocht (200 kilometer) varen. De energiebron is de zon. Deze energie wordt door zonnepanelen omgezet in elektrische energie. De boten zijn verdeeld in drie klassen: één- en tweezitters en de Topklasse. De eerste twee gebruiken zonnecellen die door de

organisatie beschikbaar worden gesteld. De Topklasse bestaat uit eenzitters met eigen zonnepanelen.

De leerlingen gingen aan de slag onder leiding van drie leerkrachten van het Marne College en twee leden van de Milieu Werkgroep. Later werd de groep uitgebreid met twee leerlingen van de afdeling techniek. Het werk was veelomvattend. Er was geld nodig. De leden van de Milieu Werkgroep hebben voor sponsoring gezorgd.

Het ontwerp

Er is lang over het ontwerp gediscussieerd. Uiteindelijk is gekozen voor een tweezitter bestaande uit twee kano's die met een frame aan elkaar werden bevestigd, een catamaran dus. Tot vlak voor de wedstrijd werd het ontwerp nog aangepast. Aan de eerste wedstrijd deden 27 boten mee die overigens niet allemaal de eindstreep haalden. Voor de start in Leeuwarden ging een boot in vlammen op door kortsluiting. Veel boten kregen problemen met de elektriciteit.

Ondanks het simpele ontwerp deed onze boot het goed. We werden tweede in onze klasse. Spannend was de tocht over het Slotermeer. Een stevige wind en een boot die zeer diep in het water lag betekende voortdurend water uit de boot pompen. Het was dan ook een opluchting dat de boot in Sloten arriveerde.

Het succes van 2006 deden Milieu Werkgroep en school besluiten om in 2008 weer mee te doen. Tijdens de bouw is een symposium op het Marne College georganiseerd over duurzame energie. Wubbo Ockels, ambassadeur van de zonnebootrace, gaf ook acte de présence. Deelnemers waren ditmaal leerlingen van Havo en VWO. Deze leerlingen werken in de maand mei niet aan de boot maar aan hun examen. Het gevolg was dat in de korte tijd die overbleef veel moest gebeuren: afbouwen en oefentochten maken.

Professionaliser

We wilden het professioneler doen en zijn naar een botenbouwer gestapt om samen met hem een boot te ontwerpen en te bouwen. Het resultaat was een boot die praktisch niet kon zinken. Met stormkracht zouden we

het Slotermeer kunnen oversteken! Helaas betekende dit ook dat de boot veel zwaarder was geworden en daardoor minder snel. Om aan de wedstrijd mee te mogen doen, moest een traject van 10 kilometer binnen een bepaalde tijd worden gevaren. Helaas, tijdens de testvaart werd het steeds bewolker en winderiger, zodat we de limiet niet haalden.

We konden wel buiten mededinging meedoen. Dit had één voordeel: we startten de eerste etappes voor de officiële wedstrijd, kwamen vroeg aan en kregen veel media-aandacht. Deze tocht gaf veel minder problemen doordat, vooral op elektrisch gebied, de eisen veel strenger waren geworden. Een troost voor de ploeg was dat het meedoen werd gewaardeerd door de gemeente Bolsward door de uitreiking van de erepenning van de stad.

Hoe nu verder in 2010? Van de NHL Hogeschool konden we voor weinig geld twee drijvers van een vorige boot kopen. Met een eigen ontwerp, een nieuwe motor en schroef werd een boot gemaakt die veel lichter en wendbaarder was en glansrijk door de test kwam. Ook nu moesten nog tot vlak voor de test verbeteringen worden aangebracht. Dit keer letten we er vooral op dat er bij ruw weer zo min mogelijk water in de boot kwam. We wonnen de sprintwedstrijd in de Prinsentuin. Ook tijdens de wedstrijd werd een aantal keren een tweede of derde plaats behaald. We eindigden uiteindelijk in de middenmoot. De snelheid van de boten was een stuk hoger dan tijdens de wedstrijd van 2006.

Houtje touwtje

Om mee te mogen doen moet je een traject van liefst acht stappen doorlopen. Beginnende met de ontwerp-fase, vervolgens de technische keuring en als laatste de snelheidstest. Houtje touwtje boten waren er niet meer!

Tijdens de wedstrijd van 2012 maakten we gebruik van dezelfde boot. Veel werd geïnvesteerd in de elektronica. De boot was nu nog sneller en bedrijfszekerder. Helaas gold dat ook voor de andere boten, zodat we nu geen sprintwedstrijd en dagprijzen wonnen.

In tegenstelling tot de voorgaande tochten was het weer niet best. Veel bewolking en soms regen. Nu kwam het erop aan slim met de voorraad energie, opgeslagen in de accu's, om te gaan. Dit lukte de bemanning uitstekend, waardoor steeds zonder hulp de etappe kon worden uitgevaren. De bemanning werd door de organisatie uitgeroepen tot de meest sportieve club!

2010

2012

In 2014 is de volgende tocht gepland. Het Marne College wil weer meedoen. Maar hoe? We kunnen de oude boot gebruiken en verder optimaliseren of een volledig nieuwe boot ontwerpen en bouwen. We willen het liefst een nieuwe boot. Dat betekent nogal wat. Sponsoring is onmisbaar. Vergeleken met andere deelnemers hebben wij een beperkt budget. Om een nieuwe boot te ontwerpen en te bouwen is veel sponsorgeld en andere steun nodig. Of dat lukt, is nog maar de vraag. Maar we willen hoe dan ook, in 2014 weer meedoen!

Piet Mollema

Piet Mollema is oud-leraar aan het Marne College en tegenwoordig bestuurslid van de Milieu Werkgroep

2006

2008

Een geweldig leerzame ervaring

Eind 2005 kwam onze natuurkundeleraar Piet Mollema onze les Engels 'verstoren' met de mededeling dat er in juni 2006 een zonnebootrace zou worden gehouden waarbij de Friese Elfstedentocht met zelfgemaakte zonneboten zou worden gevaren. Dit met de vraag of in onze klas (5 vwo) twee of drie geïnteresseerde leerlingen zaten. Het zogenaamde profielwerkstuk zou hiermee ook ingevuld kunnen worden.

Mijn interesse was meteen gewekt. Ik ben sinds mijn dertiende actief met boten en had al ervaring met het varen, maar absoluut nog niet met het bouwen van een boot. En dan daarmee ook nog de Elfstedentocht varen – helemaal te gek. Gelukkig waren klasgenoten Sybren Jansen en Jurjan Dijkstra ook enthousiast. Zo vormden we al vrij snel een team, samen met een aantal leraren en mensen van de Milieu Werkgroep Boalsert, de lokale initiatiefnemers achter dit project.

Omdat we ontzettend weinig tijd hadden zijn we in januari snel aan de slag gegaan met ten eerste een taakverdeling en vervolgens het ontwerp van de boot. Onderwerpen die hierbij aan de orde kwamen waren: rompvorm (enkele romp of catamaran), aandrijving (binnen- of buitenboordmotor), stuurinrichting en het elektrisch systeem.

Het uiteindelijke ontwerp was een catamaran bestaande uit twee kano's aan elkaar gemonteerd door middel van een aluminium frame waarop ook de zonnepanelen bevestigd werden. De aandrijving bestond uit een fluis-termotor die werd gevoed door een vrij zware lood-accu en natuurlijk de zonnepanelen. De zonnepanelen kreeg je in onze klasse (B-klasse, tweepersoons) in bruikleen van Nuon.

Sleutelen

Via Marktplaats.nl hebben we uiteindelijk twee goede kano's gevonden, waarna het bouwen echt kon beginnen. Onder goede begeleiding hebben we van alles en nog wat bij het eind gehad: zagen, boren, sleutelen, elektronica en nog veel meer. Enorm leerzaam. We hebben een aantal weken voltijs gebouwd. In de laatste twee weken werkten we regelmatig tot in de avond door om de boot op tijd varende te krijgen. Erg gezellig! Uiteindelijk was de boot klaar voor een proefvaart die meteen geslaagd was.

Maandag 26 juni was het zover: de race kon beginnen. Nadat we in het weekend ervoor kwalificaties moesten doorlopen, zijn we op de 26e in Leeuwarden gestart aan de eerste etappe die in Sneek eindigde. Deze eerste dag was heel bewolkt, wat niet bepaald veel goeds voorspelde voor de rest van de week. Maar integendeel, de rest van de week was het stralend mooi weer en konden we eigenlijk continu volop doorvaren.

Spatwater

Er waren echter nog wel een aantal horden onderweg. Eén daarvan was het Slotermeer, die in de tweede etappe (Sneek – Stavoren) moest worden genomen. Bij rustig weer geen probleem, maar die dinsdag waaide het hard waardoor Sybren en ik ondanks onze lenspompen en spatwaterhoezen drijfmat werden. Nadat boot en bemanning dit meer hadden overleefd kregen we opeens pech: de boot viel uit en viel stil.

De zon bleek er zo goed bij dat we te veel stroom opwekten. Eén paneel moest gedeeltelijk wordt afgedekt. Zo konden we weer verder varen. Wel zonde en heel tegengesteld! Gelukkig verliep de rest van de week heel voorspoedig waardoor we uiteindelijk met een geweldige 2e prijs in onze klasse naar huis gingen. Een geweldige prestatie!

Dat vond ook de gemeente Bolsward, één van de sponsoren, waardoor we in de week na de race op het stadhuis werden uitgenodigd voor een heuse huldiging. De gemeente Bolsward vond dat wij Bolsward goed op de kaart hadden gezet met die 2e prijs en beloonde ons met een echte Bolswarder stadspenning!

Invloed

Uiteindelijk ben ik Scheepsbouwkunde aan de NHL Hogeschool in Leeuwarden gaan studeren. Met in het achterhoofd de geweldige ervaringen uit 2006, heb ik in 2012 weer meegedaan aan de zonnebootrace, waarbij het de bedoeling was op draagvleugels te gaan varen. Dit is helaas niet gelukt, maar het was wel weer een geweldige en leerzame ervaring. Wat erg opviel waren de enorme ontwikkelingen die de afgelopen jaren zijn gemaakt op dit gebied. De boten waren sneller en zagen er alweer veel professioneler uit dan in 2006.

Thans ben ik, naast mijn werk als scheepsontwerper, nog steeds hobbymatig actief met zonneboten en draagvleugels om deze milieuvriendelijke vorm van vervoer over water verder te brengen. Het geeft aan hoe groot de invloed kan zijn van (deelname aan) een dergelijk project op de middelbare school. Ik kan dan ook iedereen aanraden om hieraan mee te doen!

Ing. Jan van der Zee

Wubbo Ockels bezoekt het Marne College, 04-04-2008

Links: naam van de sponsor op de boot, 2012

In de sluis van Oude Leije, 2012

Hochwald
Foto: Tinie Hofstra

Skries op 'e peal
Foto: Leendert Terpstra

Stadspark Bolsward
Foto: Leendert Terpstra

Paardenbloem
Foto: Ab Hofstra

Think global, act local

De Milieu Werkgroep geeft stem aan het milieu, aan dat wat niet voor zich zelf kan opkomen. Ik vind dat ze dit de afgelopen 25 jaar uitstekend hebben gedaan. 'Think global, act local' is de milieugroep op het lijf geschreven.

Oog en oor voor de grote lijn en dat toepassen in de vorm van projecten en acties in de eigen gemeente.

Mooie en goede dingen zijn er gedaan voor natuur, milieu en landschap en voor de samenleving. Geweldig! Bovendien, de groep is springlevend en ingebed in de gemeenschap.

Als ik aan de milieugroep denk, komen bij mij de volgende woorden naar boven: creativiteit, daadkracht, zelfbewust, enthousiast en bevlogen, realistisch en optimistisch, in verbinding met burgers, met speciale aandacht voor jongeren, contact met overheden, milieu- en natuurhart op de goede plaats, handelingsperspectief biedend, onafhankelijk, voorbeeld voor andere milieugroepen.

Creativiteit

Toen de groep tien jaar bestond werd ik uitgenodigd om dit mee te vieren. In het kort werd de geschiedenis van het tienjarig bestaan door Titus Hettinga bezongen. Daarbij begeleidde hij zichzelf op de gitaar. Een presentatie in deze vorm had ik bij milieugroepen niet eerder meegemaakt. Het was speels en toegankelijk. Ik weet het nu nog.

Daadkracht

De groep heeft de afgelopen jaren veel neergezet. Voorbeelden zijn: het promoten van duurzame energie, het introduceren van buurt- of deelauto's, invloed uitoefenen op het gemeentelijk (groen)beleid, aandacht voor de verkoop van biologische producten in de plaatselijke supermarkten, organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten, jongeren in contact laten komen met

natuur en milieu en zelf laten meewerken aan projecten.

Perspectief

De groep heeft projecten opgezet en activiteiten georganiseerd waar burgers en organisaties in het dagelijks leven concreet mee aan de slag kunnen. Voorbeelden: het promoten van zonneboilers, de buurtauto waarbij mensen een auto delen, aandacht voor duurzame renovatie in wijken, partner bij de inrichting van het Julianapark.

Jongeren

Het is enorm belangrijk om jongeren al vroeg met natuur en milieu in aanraking te brengen. De milieugroep onderhoudt nauwe contacten met scholen, zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs.

Overheden

Meewerken en/of commentaar geven op beleidsplannen van gemeente en provincie. Constructief en kritisch op het overheidsbeleid. Overleg met overheden over bijvoorbeeld de geluidhinder van de autoweg A7. Maar ook: onderzoeken hoe milieuvriendelijk de gemeente als organisatie is.

Tot slot

Hoop ik dat jullie meer (jonge) mensen in de groep krijgen om met enthousiasme in de toekomst verder te gaan. Ik zou graag willen dat iedere gemeente zo'n goede milieugroep heeft! Samenwerken met jullie was plezierig en inspirerend. Samen sterk!

Margriet de Heer

medewerker van de Friese milieufederatie van 1984 tot 2011

It is mei sizzen net te dwaan

De Milieuwerkgroep Bolsward en de koepel van de natuur- en milieuroorganisaties in Fryslân, de Friese Milieu Federatie, hebben veel gemeen. Al 25 jaar trekken zij samen op voor een mooiere natuur en een beter milieu in Fryslân. De een bij de gemeente. De ander met name bij de provincie. En als het even kan gezamenlijk.

Beide clubs zijn ook aan het veranderen. Op zoek naar nieuwe samenwerkingsverbanden in een snel veranderende wereld en op zoek naar oplossingen en nieuwe ontwikkelingen. Het doel blijft onveranderd: een duurzame en leefbare wereld, voor nu en voor toekomstige generaties.

De Milieuwerkgroep Bolsward, zoals ik die de afgelopen acht jaar heb gekend, is een club van doeners. Van heel praktisch op lokale schaal laten zien wat er allemaal mogelijk is. Van autodelen, plannen voor een windmolen in de buurt waarbij iedereen meedeelt in de winst, tot zonnepanelen op het dak. De Milieuwerkgroep laat zien dat milieuvriendelijk leven leuk en modern is.

Ik wens de Milieuwerkgroep Bolsward dan ook nog vele jaren toe. Vele jaren waarin zij laat zien wat er allemaal mogelijk is en dat ook in de praktijk weet te brengen. En bovenal dat zij de komende jaren de fusiegemeente Súdwest Fryslân net zo weet te bewegen dat te doen wat goed is voor natuur en milieu als destijds bij de gemeente Bolsward het geval was.

Arnoud de Vries

Friese Milieu Federatie

Oude blikvangers weer als nieuw

Je ziet ze op steeds meer plaatsen in Friesland: de blikvangers. Ze trekken aandacht en vangen blikjes op. Michiel Galama, docent aan het Marne College en al jaren actief voor de Milieuwerkgroep, nam het initiatief in Bolsward. Zo kwam het dat de Milieu Werkgroep Boalsert dik tien jaar geleden twee blikvangers aan de stad schonk. Die vangen in elk geval een deel op van wat anders helaas langs de weg ligt. Een groot deel van het opgevangen blik wordt gerecycled.

Afgelopen Heamiel heeft de werkgroep ze even in bruikleen teruggekregen voor de Heamieltocht. Van die gelegenheid heeft ze gebruik gemaakt om de blikvangers op te knappen en van een nieuwe verflaag te voorzien. Titus Hettinga knapte ze in eigen beheer op en ze staan er weer als nieuw bij. Klaar om weer jarenlang blik op te vangen!

Oude blikvangers...
...weer als nieuw

Reden genôch om troch te gean

Reden genôch ek om werom te sjen. Weromsjen kin altyd fan alles opsmite: wille, foldwaning, it tajaan fan missers – as dy der wienen – en, wierskynlik, de driuw om foaral en mei faasje troch te gean.

De Miljeu Wurkgroep Boalsert hat alle reden om mei dy driuw en faasje troch te gean. Se hoege har nergens oer te skamjen, se hawwe in soad dien yn dy fiifentweintich jier, hiel wat dingen binne mei súkses oanpakt, der is ek fêst wol wat lizzen bleaun en, it falt net te ûntkennen: der komt noch alle dagen fan alles by dat om omtinken freget. Dus...

Lykas altyd feroarje ek no de tiden. Wy ha krisis, wy ha in regearing dy't wol wat oan alternative enerzjy dwaan wol, mar net echt kiest foar de duorsumens dêr't it hiele belied op baseard wêze moatte soe. It is gjin útgongspunt fan tinken, it is in bylage, struiersguod, in lytse gerêststelling. Dat is in ûnderskatting fan de ernst fan de situaasje.

Wat moat in pleatslike miljeuwurkgroep mei de wrâldproblemen, en wat mei de problemen yn de eigen gemeente, dy't him - lykas guon tinke - in te grutte broek oanmjitte litten hat. De miljeugroep sil foar de fraach stean oft se lytsskalich wurkjen bliuwe of de trend folgje om alles yn grutter ferbân oan te pakken.

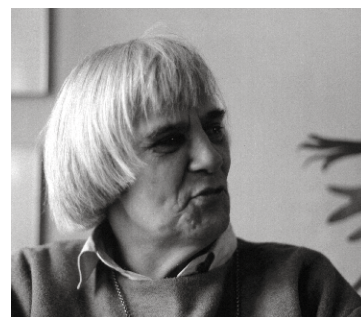
Yn de praktyk, dat witte wy wyls, docht bliken dat grutter net altyd better is, dat it maklik ta mear praten en mear papierwurk liedt. Mar elk sil it winst neame as de ferskillende groepen dy't aktyf binne yn 'e gemeente

elkoar fan har aktiviteiten en ideeën op 'e hichte hâlde. Faak soe ek mienskiplik optreden nei de gemeente ta hiel winsklik wêze kinne. It is noch altyd sa dat ek yn-hâldlike, goed ûnderboude en sterke ideeën mear yndruk meitsje as se breed droegen wurde. Dat ferheget de druk op de polityk om mei mear te kommen as freonlike wurden.

Tagelyk soe de wurkgroep yn eigen hûs en op eigen hiem himsels miskien wol mei twa oare fragen konfrontearje kinne: pakke wy sels saken oan dêr't wy net oan ta kamen, of sykje wy dêr oaren foar, dy't dan bygelyks as in partner of in ûnderôfdieling fan de wurkgroep aktyf binne. Se soenen dêrby bygelyks tinke kinne oan in inisjatyf om mei mienskiplike grientetunen te begjinnen. Of oan nije foarmen fan transition. It soe dochs moai wêze as minsken yn de winkels folle mear en folle faker produkten út eigen omjouwing keapje koenen. En sa sil de miljeugroep noch folle mear betinke kinne. Nee, ienfâldich is it fêst net, mar dat wisten se al.

Ik sil net de iennige wêze dy't benijd is nei wat de Miljeugroep ús nei de earste fiifentweintich jier fierder te melden hat. Soe in geregelde mail oan in grutte groep belangstellenden, mei berjochten oer plannen, súksessen, tsjinfallers en opropjen, net in idee wêze kinne? Alle gelok winske!

Aggie van der Meer

Naar een Groen Kennisnetwerk?

Eén van de belangrijkste zaken in de afgelopen periode is voor de werkgroep geweest om samen met de Friese Milieu Federatie en andere natuur- en milieugroepen in Súdwest-Fryslân te komen tot een Groen Kennisnetwerk in de nieuwe gemeente SWF. Dit vooral met het oog op de toekomst.

Het voortbestaan van vrijwilligersorganisaties komt immers steeds meer onder druk te staan doordat er geen nieuwe bestuursleden meer instromen. 'Juist een Groen Kennisnetwerk, dat meer gebruik kan maken van digitale kanalen en sociale media, en waarbij deelnemers per thema kunnen aangeven of ze willen participeren, biedt volgens ons een kans', zo citeren we uit het jongste jaarverslag van Stichting Miljeu Wurkgroep Boalsert.

Bij het opstellen van dit jaarverslag over 2012 was de verwachting nog dat het plan samen met de Friese Milieu Federatie, natuur- en milieugroepen én de gemeente in dit jubileumjaar gerealiseerd zou kunnen worden. Vanuit het oogpunt van samenwerking en (vanuit de gemeente bekeken) efficiënte beleidsvoorbereiding en -uitvoering, zou een centraal natuur- en milieunetwerk heel welkom zijn.

In het college van burgemeester en wethouders is evenwel het voorstel afgewezen om het Groen Kennisnetwerk te gebruiken als klankbordfunctie voor groene thema's in de gemeente. Reden hiervoor is dat de gemeente geen uitzonderingspositie wil creëren. Wethouder Gea Akkerman, en met haar het college, vindt dat de betrokken organisaties zelf het netwerk moeten organiseren. De gemeente staat er wel voor open maar zal het niet faciliteren, stimuleren of er zelf op enigerlei wijze aan meedoen.

De werkgroep koerst nog steeds op een digitaal groen kennisnetwerk, aangestuurd vanuit de organisaties voor natuur- en landschapsbehoud, milieu en duurzaamheid die actief zijn in de gemeente SWF. Daarnaast wil ze zich inzetten voor een jaarlijks structureel overleg tussen deze organisaties en de gemeente SWF. Dit laatste gebeurt inmiddels tot volle tevredenheid in de nieuwe fusiegemeente De Friese Meren. Arnoud de Vries van de Friese Milieu Federatie ondersteunt de Miljeuwurkgroep bij deze opzet.

Intussen prijst Stichting Miljeu Wurkgroep Boalsert zich gelukkig dat ze haar bestuur nu nog ruim op peil heeft. Vergrijzing en weinig instroom van jongeren zal echter op termijn ook binnen deze organisatie sporen nalaten. Door actief nieuwe bestuursleden te werven en zeker door in te zetten op een Groen Kennisnetwerk, moet het toch mogelijk zijn om de belangenbehartiging van natuur, landschap, milieu met daarbij een duurzame toekomst te garanderen!

Enkele punten uit het voorstel voor een Groen Kennisnetwerk:

Overweging

Een grote gemeente als Súdwest-Fryslân vraagt om een sterk geluid op het gebied van natuur, landschap, milieu en duurzaamheid. Er speelt veel op deze terreinen. Er is een sterke behoefte, ook vanuit de gemeente, om van onderaf regie te voeren op ontwikkelingen rond deze thema's.

Ambitie

Ontwikkelen van sterke, duurzame plannen in de gemeente Súdwest-Fryslân door inbreng van kennis en kunde van bewoners aan de 'voorkant' van ontwikkelingen in de gemeente.

Opzet

Een flexibel netwerk opzetten van lokale deskundigen op het gebied van duurzaamheid (milieu, ruimtelijke ontwikkeling, natuur en landschap) die naar wens en mogelijkheden inspringen op actuele ontwikkelingen en vragen. Alle organisaties waar de deskundigen eventueel lid van zijn, blijven zelfstandig.

Wie kan er meewerken?

Iedereen die een groen/duurzaam hart heeft, betrokken is bij natuur, landschap, milieu en/of duurzaamheid in de gemeente SWF en een zekere deskundigheid heeft op dit vlak. Alle deelnemers nemen op persoonlijke titel deel aan het netwerk, dus niet als vertegenwoordiger van een organisatie.

Werkwijze

Wanneer er een ontwikkeling op het gebied van landschap, natuur en/of milieu speelt, wordt dit via de mail aan alle netwerkleden kenbaar gemaakt. Mensen die tijd en belangstelling hebben kunnen zich aanmelden om zich met deze ontwikkeling bezig te houden. Zo kunnen de mensen uit het netwerk zelf bepalen of ze wel of niet actief willen worden rond een bepaalde actualiteit.

Tot slot en verder...

Meest curieuze vraag die ooit bij de Milieu Werkgroep binnenkwam? Een telefoontje van een vrouw: "Ik haw hjir in deade kat, kin de miljeuwurkgroep dy even ophelje?" In het licht van de eeuwigheid is het niks, maar wat een jaren liggen er al achter hen. Slot- en toekomstgericht gesprek met een groep die de natuur, het milieu en de leefomgeving van mensen een stem gaf. Over drijfveren, kruidenbitter, sokken en een voorkeur voor het poldermodel. Over welvaart, kromme spijkers, krom beleid en milieubesef. En over een uiterst professionele aanpak vol realiteitszin.

Als het nodig was, waren we er

Een pet vol herinneringen. Een veelheid aan contacten. En een kast vol ervaringen. Altijd bereid om naar thematiek te kijken zonder elkaar te mangelen. En niet te vergeten: nog steeds een stroom nieuwe ideeën. Dat kenmerkt de groep die we op een mooie zomerse middag treffen. Vijf bestuursleden: Titus Hettinga, Evert Salverda, Hilbrand Schuurmans, Ysbrand Galama en Pier Posthuma de Boer. Allemaal mannen, trouwens. "Maar ze staan wel allemaal achter ons", luidt de originele verdediging van het feit dat er op dit moment geen vrouwen in het bestuur zitten.

En een jongerenvertegenwoordiger dan? Voor een club die zoveel aan educatie doet? "Dat wilden we wel graag. Maar het is moeilijk nieuwe mensen in het bestuur te krijgen." Thematiek die niet alleen de milieugroep raakt. Wat wel bijzonder aan deze 'club' is, is dat – wie en wat er ook omheen zweeft – vier mensen al 25 jaar onafgebroken achter (en voor) de schermen actief zijn.

Volhardend

Elders in dit magazine wordt de hechte groep die het milieu in en vanuit Bolsward een stem gaf, omschreven als "sterk, enthousiast, volhardend en positief..." Die kun je in je zak steken. Wat hen ten diepste dreef? Titus: "Gevoel voor het milieu. Het gevoel dat generaties na ons ook nog over een leefbare wereld beschikken. Het idee dat het belangrijk is dat we met z'n allen voor het milieu opkomen. En vriendschap en gezelligheid. Dat maakt dat we het ook volhouden." Waarna het gesprek meteen even op het fenomeen

Donker Beerenburg terecht komt. Deze pure kruidenbitter, getrokken volgens een oud schippersrecept, zorgde ooit in de tweede helft van een legendarische bestuursvergadering voor even scherpe inzichten als daarna tamelijk wazige notulen.

Hilbrand pakt de vraag van hierboven weer op: "Ik ben er vanuit het Conciliair Proces bij betrokken geraakt. Maar intussen weet ik me ook erg aangesproken door het gedachtegoed van Spinoza. Die zegt: 'Natuur is alles. Natuur en God zijn één.' Je ziet hoe die diepe gedachte toch steeds weer in de samenleving doorwerkt. In allerlei landen, ook waar je het niet verwacht." Waarna hij over een reis naar Egypte vertelt waar de heilheid van de schepping tot in de islam wordt vertaald. Kortom, milieu houdt zich niet aan grenzen en de aarde is in principe van oorsprong gaaf.

Skuzum

Evert houdt het even dichterbij huis: "Opgegroeid in Skuzum heb ik altijd het beeld van de mooie groene natuur voor ogen gehouden. Het Conciliair Proces bracht mensen bij elkaar om zich sterk te maken voor de natuur en het milieu. Dat vraagt niet alleen wat van je, maar geeft ook iets terug, namelijk: energie." Ysbrand is in 2008 vanuit de transition-beweging, die vooral om de verbinding tussen klimaat en energievoorziening draait, bij de milieuwergroep gekomen: "Ik stuurde een mailtje over het fenomeen transition-town naar de

werkgroep. Voor ik het wist zat ik zelf in het bestuur! Maar ik vond al langer dat het anders moet. Wereldwijd als het om voedselvoorziening gaat en dichtbij als ik automobilisten zie wegrijden die in het beste geval hun lege flesje of blikje op de stoep zetten."

Pier, afkomstig uit Makkum, waar hij ook actief is in een vereniging die is opgericht om natuur en landschap te behouden: "De milieugroep vormt een mooi loket voor goed overleg met de gemeente."

Geitenwol

In het begin werd de groep wel eens weinig respectvol de 'geitenwollensokkenclub van Bolsward' genoemd. Begon het echt zo zachtvaardig? Of was het misschien een heel andere tijd, toen net de demonstraties tegen kernwapens achter de rug waren en alles om heilheid draaide? En is er dan een andere club uit gegroeid? Ze vragen zich eerst in ernst af of er wel wol van geiten bestaat, en of je daar ook sokken van kunt breien. Overigens zijn dikke houten breipennen weer helemaal in tegenwoordig. Het kan verkeren. Maar als puntje bij paaltje komt gelooft Titus niet dat er in hun optreden veel veranderd is: "Wij zijn nooit een actiegroep van op de barricaden geweest. Als het nodig was, waren we er. Maar wel met een voorkeur voor het poldermodel." Hilbrand: "Er is ook meer begrip voor ons werk gekomen. Je had eerst wel met weerstand te maken. Meer dan nu. Mensen zijn anders over milieuzaken

Wij zijn nooit een actiegroep van op de barricaden geweest

Natuur is alles. Natuur en God zijn één

gaan denken. Het is tegenwoordig heel gewoon dat een woningbouwvereniging zonnepanelen op de daken aanbrengt.”

Vooruitgang

Pier benadrukt ook de vooruitgang: “Weet je nog hoe smerig de Rijn ooit was? Nu hebben we allerlei riviervisen terug. Kijk ook eens wat voor inhaalslag Frankrijk op het vlak van vuilnisbelten heeft gemaakt. Of dichterbij: de milieustraat hier in Bolsward.”

Zo kunnen welvaart en milieubesef ook samengaan. Vooruitgang doet kennelijk ook iets met het imago dat milieu met ‘demonstreren’ en ‘tegen zijn’ te maken heeft. Terwijl het juist vóór is, als het aan de milieuwerkgroep ligt.

Bij haar 25-jarig bestaan mag het dan ook een opsteker heten dat Jumbo Kooistra de milieugroep omschrijft als ‘een club van mensen met idealen, maar ook met een professionele aanpak’.

Daarbij leeft ook het besef dat niet elk doel bereikt kan worden. Precies zoals het leven zelf is. Zo is de geluids-overlast van de A7 de milieugroep en een niet gering deel van de inwoners van Bolsward al jaren een doorn in het oog. Hoe krom wil je het milieubeleid ook hebben? Zijn ze er net in geslaagd zuiniger auto's te produceren, gooien ze in Den Haag de maximumsnelheid een stuk omhoog. De auto's denderen 24 uur per dag met 130 kilometer over de lawaaiige brug in de A7 bij Bolsward. Even verderop, bij Sneek, moet je wel 80 rijden. Daar kan het dus wel.

“Soene we der net een sticker oerhinne plakke kinne?”, vraagt Ysbrand zich ineens hardop af. Iemand oppert

Vasthouden

Bestuurslid Douwe Venema kon zelf niet bij het gesprek zijn, maar wil wel graag vertellen waarom hij zich zo thuisvoelt bij de werkgroep en haar intenties.

“Vroeger was er bij ons thuis al veel aandacht voor hergebruik van spullen. Zo sloeg mijn vader niet al te kromme spijkers weer recht om ze nog een keer te gebruiken. Klompen en schoenen werden gerepareerd, niet weggegooid. Ook op het eten werd gelet. Aan boord van schepen luidde een gezegde: ‘Je mag alles overboord gooien, als je het maar vasthoudt.’ Zo zijn er heel wat onderwerpen te noemen die in de huidige wegwerpmaatschappij als ‘tegenprestatie’ kunnen dienen.”

Douwe voelde het dan ook als een zekere eer toen vanuit de milieuwirkgroep de vraag kwam of hij wilde meedoen: “Toen werd mij ook duidelijk dat er achter de schermen veel meer mensen meewerken. De onderwerpen die op de vergaderingen aan de orde komen, zijn enorm veelzijdig en echt interessant. De eerste boot die bij het Marne College van stapel liep, gaf aan dat er bewust aandacht voor alternatieve energie was. Ik was er best een beetje trots op dat ik mee mocht werken aan het bijbrengen van een stukje bewustzijn bij de jeugd. Jammer dat de race intussen nogal commercieel wordt.”

De werkgroep heeft volgens Douwe een voorbeeldfunctie – en de bestuursleden ook: “Stuk voor stuk, ieder op zijn terrein. Daarom hoop ik, als de anderen dat goedvinden, mij nog een aantal jaartjes nuttig voor deze enthousiaste groep in te zetten.”

Hoe krom wil je het milieubeleid hebben?

dan de 1 af te plakken. Dan mogen ze nog maar 30. De groep ligt in een deuk.

Maar intussen, en daar ligt haar realiteitszin nu een kostbare ondertunneling niet haalbaar is, heeft zij in goede samenwerking met de gemeente Súdwest Fryslân en Rijkswaterstaat wel voor elkaar gekregen dat de brug na de zomer wordt gerenoveerd, waarbij onder meer iets aan het kedeng kedeng-geluid wordt gedaan. Verder komt er op termijn fluisterstil asfalt wat ook nog CO2-uitstoot scheelt. Zo is weliswaar niet het uiterst bereikt, maar wordt wel in een oplossing voorzien.

Geen knokpartijen

Met die constructieve aanpak houden ze het al 25 jaar vol. Terwijl actiegroepen, botsend tussen radicalisme of juist de weg der geleidelijkheid, elkaar en daarmee zichzelf de tent uitvochten, stelt de werkgroep bij monde van haar voorzitter vast “dat hier nog geen concrete knokpartijen zijn geweest.”

Hilbrand: “We zijn het niet altijd met elkaar eens. Maar dan zeggen we aan het eind toch dat we doorgaan met elkaar.”

Titus: “Het poldermodel zit erin.”

Ysbrand: “En de diversiteit van de achtergrond van de deelnemers.”

Zou de kracht van de werkgroep en haar continuïteit misschien ook liggen in het lokale karakter van de activiteiten? Feit is, aldus het hele bestuur, dat de voormalige gemeente Bolsward, inmiddels deel uitmakend van de gemeente Súdwest Fryslân, een uiterst overzichtelijke

Als de motor ergens achter uitvalt, valt er meer uit

schaal had. De groep wist voortdurend wat er gebeurde. Sterker nog: ze werd actief door de gemeente op de hoogte gehouden. Omdat die er óók baat bij heeft als voornemens op draagvlak kunnen rekenen.

Daarmee komen we op het heden en de toekomst. “Die is moeilijk, juist vanwege de herindeling”, stelt Titus. De werkwijze van de gemeente Bolsward, waarbij beleid maken hand in hand ging met betrokkenheid van verschillende maatschappelijke organisaties, is volledig van de baan. De nieuwe gemeente wil een werkgroep als deze absoluut niet faciliteren. Alles wordt op ambtelijk niveau afgedaan. Elk dorp en elke wijk heeft wel zijn eigen ambtenaar en Bolsward krijgt straks zelfs een eigen ‘stadsbelang’ om haar belangen binnen het brede geheel te verwoorden. Maar met een milieuwirkgroep heeft de nieuwe gemeente duidelijk niks, constateert Titus.

Toekomst

Dat brengt ons ook op de toekomst van de werkgroep in de gemeente Súdwest Fryslân. Evert ziet toekomst in een Groen Kennisnetwerk (zie artikel elders in dit blad, red.). Hij ziet aan de volgers van de werkgroep op facebook en twitter dat ze wel degelijk ook de aandacht van jongeren trekken. Tegelijkertijd beseft hij bij uitstek dat “als de motor ergens achter uitvalt, er meer uitvalt”. Pier ondervindt zelf in Makkum dat door een schooltuin-tjesproject voor kinderen ouders ook ineens betrokken raken. Maar ook hij geeft toe dat het “zonder een groep, een basis, gauw is afgelopen.”

Ysbrand stelt allereerst vast dat er voorlopig nog genoeg te doen is. En of het nu linksom of rechtsom is, er zullen

Ook met wat rust en ontspanning houdt het bestuur de vaart erin...

Het is allemaal niet voor niks geweest

altijd wel weer nieuwe mensen opstaan. Zo wakkert de huidige crisis als opmerkelijk neveneffect weer gemeenschapszin aan.

Hilbrand heeft hoge verwachtingen van de coöperaties die er, dichtbij de mensen, op het vlak van windenergie en duurzame energie ontstaan.

Hoe dan ook – “we hebben het altijd met veel plezier gedaan”, besluit Evert het gesprek. Om er tamelijk bescheiden aan toe te voegen dat het allemaal niet voor niks is geweest: “Spectaculaire dingen hebben we niet bereikt. Als wij een plantenwandeltocht organiseren en er komen vijftien mensen, vinden wij dat al prachtig. Niet te vergelijken met de Vierdaagse van Nijmegen. Maar zij zijn wel heel erg gemotiveerd en gebiologeerd door wat daar wordt verteld. Ik denk aan Froukje Postma en Jan van der Zee, die ook in dit jubileummagazine aan het woord komen. Zij doet nu promotie-onderzoek, hij is scheepsontwerper geworden. Ze zeggen allebei dat wij daar een belangrijke rol in hebben gespeeld. Daar ben ik zo ontzettend trots op.”

Klaas Salverda

Hoogtepunten

Natuurlijk vroegen we ook wat voor de bestuursleden zelf, terugblikkend een hoogtepunt was.

Hilbrand Schuurmans heeft er zelfs drie: “De dreigende kap van bomen aan het Bolwerk. Ik was zo onder de indruk van wat Herman van der Meer destijds op een inspraakavond van de gemeente naar voren bracht. De bomen hebben nog jaren gestaan. Daarna volgen het plasticproject en de zonnebootraces.”

Ysbrand Galama: “De lezing van Pytrik Reidsma over landbouw en klimaat. Wat zij die middag zei sloot naadloos aan op wat ik denk en dacht. Zij onderbouwde het met cijfers. Heel verhelderend allemaal.”

Pier Posthuma de Boer: “Ik zat in de gemeenteraad en toen kwam de Milieu Werkgroep een keer langs om haar zegje te doen over de bomenkap en de singels. Ik was daar zo ongelooflijk blij mee.”

Titus Hettinga: “Met stip de dreigende bomenkap. Er zou een hectare gekapt worden om bedrijven een zichtlocatie te geven. We hebben nog nooit zoveel publiciteit gehad en er kwamen zoveel spontane reacties binnen om ons te steunen.”

Evert Salverda: “Het hele A7-gebeuren toen een heleboel burgers zich bij ons meldden dat ze hinder hadden van die weg, Maar ook het gesprek van gisteravond met iemand van de heamiel-organisatie. Die gaf zelf aan dat we het heamiel een keer in het teken van het milieu zouden kunnen zetten. Dan voel je de verbindingen in de samenleving!”

*Je mag alles overboord gooien,
als je het maar vasthoudt*

Fotoverantwoording, voorzover niet bij de foto vermeld:

Pagina 4, prijsuitreiking tijdens Heamiel: Geert van der Sluis | Pagina 8, portretfoto Jelle Brouwer: Leeuwarder Courant / Catrinus van der Veen | Pagina 9, vuilnis en plastic: Boudewijn Boer | Pagina 10, uitslag ekotelling in de Jumbo: Michiel Galama | Pagina 12 en 13, ganzen: Leeuwarder Courant / Jan de Vries | Pagina 16, Boalsert energieneutraal: Greetje Schuurmans | Pagina 20, nacht van de nacht: Henk Tigchelaar | Pagina 24, brug over het Kruiswater: Ton Visser | Pagina 27, boompijn: Rintje Altena | Pagina 27, gekapte boom: Koos Koster | Pagina 29, groen bij Mariahof: Nynke Hettinga | Pagina 30, walbegroeiing: Rintje Altena | Pagina 31, klein streepzaad: Rintje Altena | Pagina 33, vogelhuisje: Boudewijn Boer | Pagina 33, groentetuin: Hilbrand Schuurmans | Pagina 33, tuin familie Hoogervorst: Michiel Galama | Pagina 35, milieuhimmeldei: Gâtske Lyzenga | Pagina 35, aanplant klimaatbosje: Michiel Galama | Pagina 39, Wubbo Ockels: Piet Mollema | Pagina 43, blikvanger: Janneke Post | Pagina 43, blikvanger nieuw: Evert Salverda | Pagina 44, Aggie van der Meer: Jan van der Veer | Pagina 46 t/m 49, zicht op Bolsward: Boudewijn Boer | Pagina 50, varende in een bootje: Jan Wendt | Pagina 52, gracht: Michiel Galama | Cartoons op pagina's 7, 11, 17 en 44: Michiel Galama | Overige foto's en illustraties: uit eigen collecties van betrokkenen

Met dank aan...

Onderstaande organisaties en bedrijven hebben ons 25-jarig jubileum en de uitgave van dit magazine mede mogelijk gemaakt.

Bedrijven

- Supermarkt Jumbo Kooistra, Bolsward
- Hochwald Nederland BV, Bolsward
- Installatiebedrijf Feenstra, Schettens
Feenstra Schettens brengt Duurzame Energie bij U thuis; zelf opwekken is goed voor het milieu en voor de portemonnee!
- Rentex Floron BV, Bolsward
Zorg voor was, zorg voor ons milieu: taking care together!
- Awizon BV, Surhuisterveen
Awizon zonne-energie BV laat de zon niet voor niets opgaan
- Miedema Lighting, Tjerkwerd
- Drukkerij van der Eems BV, Easterein
- MyWheels/Wheels4All, Organisatie voor autodelen, Grootebroek
- Klaas Salverda, Journalistieke Producties, Den Haag
- Boudewijn Boer / B5 Grafisch Ontwerp, Bolsward

In natura (Heamieloptocht)

- Johan Walinga, Tuincentrum en Hoveniersbedrijf, Bolsward
- Van der Werfs Bouwstoffen BV, Bolsward
- Ball Packaging Europe Oss BV

Bolswarder stichtingen

- Fonds Bolsward-Dronrijp '93
- St. Anthony Gasthuis, Bolsward
- Hendrick Nannes en Catrlijn Epesstichting, Bolsward
- Het Weeshuis, Bolsward

Overig

- Marne College, interconfessionele school voor vwo, havo en vmbo, Bolsward
- Friese Milieu Federatie, Leeuwarden
- Particuliere giften

Wilt u helpen?

Dit magazine wordt u aangeboden in verband met het 25-jarig jubileum van de Milieu Werkgroep Boalsert. Het is gratis maar niet kosteloos. We hebben het kunnen maken dankzij welwillende belangeloze medewerking en bijdragen van velen.

Wilt u een handje helpen door ons werk financieel te ondersteunen? Waarmee ons jubileum een steuntje in de rug krijgt en we – als vrijwilligersorganisatie zonder subsidie – het werk ook kunnen voorzetten?

Steun ons dan. Eenmalig of periodiek. Met een gift. 3, 5, 10, 50, 100 of 500 euro – elk bedrag is welkom. Steun het werk van de milieugroep met een gift naar vermogen op rekening NL78ABNA 0580057798 t.n.v. St. Milieu Werkgroep Boalsert. Voor uw belastingaftrek: Milieu Werkgroep Boalsert heeft een ANBI-status.

Met uw geldelijke steun geeft u stemp aan het milieu in Bolsward en daarbuiten. Heel hartelijk dank daarvoor!

Wilt u meewerken?

Hebt u belangstelling voor ons werk en wilt u meer weten? Wilt u hoe dan ook iets voor de Milieugroep Bolsward betekenen? Kijk dan op www.milieugroepbolsward.nl en neem contact met ons op. Dan weten we elkaar te vinden!

25
jier

stichting

MILJEUWURK GROEP
BOALSERT

